

Francisc Rákóczi al II-lea, date biografice și legăturile cu Sătmarul istoric

Educația primită și-a pus amprenta asupra personalității lui Rákóczi, care este considerat astăzi una dintre cele mai luminate personalități ale vremii sale. Ideile moderne, inovatoare ale marelui conducător vizau în primul rând reorganizarea armatei și a statului.

Din punct de vedere militar, a făcut pași importanți pentru realizarea unei armate alcătuite din profesioniști, independente de interesele Stărilor, accentuând puternic instruirea ofițerilor și a artileriei. În lipsa posibilităților financiare însă, multe dintre ideile sale au rămas doar pe hârtie. A sprijinit învățământul primar, înființarea de școli confesionale și introducerea limbii vernaculare în procesul didactic. S-a opus din răspuțeri recatolicizării forțate, iar în 1705, în dieta de la Szécsény, a reușit să impună recunoașterea cultelor protestante și în Ungaria. Cu toate că în anul 1707, la dieta de la Onód, a susținut necesitatea unei distribuiri mai echitabile a îndatoririlor financiare în cadrul populației, impunând și nobililor plata unor taxe, Rákóczi a continuat să susțină cu putere toate celelalte privilegii de care se bucura elita nobiliară.

Principele Francisc Rákóczi a trecut de mai multe ori prin orașul Satu Mare – o perioadă mai lungă a petrecut aici la începutul răscoalei, în anii 1703 și 1704, când supraveghea asediul cetății Sătmarului. **PAGINA 5**

Primii voievozi ai Transilvaniei: Gelu, Glad și Menumorut

Menumorut (desenul de sus) stăpâna peste Țara Crișurilor, între râurile Tisa, Someș și Mureș, cu centrul la cetatea Biharea (Bihor). De aceea, Menumorut mai este numit și dux Bihorensis. Între Hotarele voievodatului său străjuiau și două alte mari cetăți: "castrum Zotmar" (Sătmar) și "Zyloc" (Zalău). Formațiunea politică ce era condusă de Menumorut, ca și celelalte două amintite, prezentau un caracter statornic, conducătorii lor promovau relații cu statele vecine și, ceea ce este mai important, aveau conștiința unor tradiții de cărmuire politică. Când Arpad pornește expansiunea spre pământurile românești, prima este atacată "Țara lui Menumorut". Formele de organizare din Transilvania erau deci mult mai vechi decât cele menționate de Anonymus (secolul al X-lea). Chiar Menumorut le spune trimișilor lui Arpad, Usubun și Veluc, că țara de azi au stăpânit-o și strămoșii lui. **PAGINA 3**

Asociația Refugiaților în urma Diktatului de la Viena mai are 1125 de membri

În calitate de președinte, prof. dr. Ioan Corneanu prezintă Asociația refugiaților, expulzaților și deportaților din județul Satu Mare, în urma Diktatului de la Viena din 30 August 1940.

"Constituirea Asociației noastre s-a impus pentru apărarea și respectarea legilor și a relațiilor cu instituțiile statului și colaborarea cu alte asociații non-guvernamentale din județul nostru, precum și cu alte asociații similare din țară și cu Federația Națională a Românilor Persecutați etnic cu sediul în Cluj-Napoca.

Printre realizările noastre putem aminti ridicarea de troițe în mai multe localități, iar în municipiul Carei s-a amplasat în curtea Bisericii Greco-Catolice "Sfântul Andrei", un monument intitulat "A uita înseamnă a repeta", ridicat în memoria refugiaților, expulzaților și a deportaților români și evrei. Și unii și alții au fost tratați cu o barbarie cruntă de regimul Ungariei fascisto-horthyste, care fără nici o remușcare a aplicat maltratări, prin cele mai crunte bătăi și crime." **PAGINA 8**

Primul document despre localități din Țara Oașului datează din 1270

Vedere de la începutul secolului XX cu sediul Poștei din Vama

PAGINA 4

"Profesorul de franceză" reînvie la Teatrul de Nord după 5 ani

"Profesorul de franceză" e una din ultimele lucrări ale lui Tudor Mușatescu și poate cea mai duioasă dintre toate. În 1946, când a fost scris, acest text despre iubirile adolescenței și zăpăcelile anilor de liceu va fi fost un refugiu pentru autorul lui, dar și pentru public, din calea unei istorii care își schimba vertiginos cursul. Strălucitoare prin lejeritate și umor, lansând câteva "mușatismе", piesa s-a dovedit de fiecare dată o idee inspirată pentru un teatru care dorește să-și apropie și sporească publicul.

Am redescoperit un spectacol simpat, condus cu antren de mână expertă a lui Andrei Mihalache, fără pretenții de mare artă, dar excelent ca divertisment, cu un decor flexibil și economic amenajat de Alexandru Radu, cu o ilustrație muzicală bine gândită, care ține publicul în priză și îl trimite acasă satisfăcut. Nu lipsesc aluziile la realități curente (filmarea bății din clasă cu telefonul, de pildă).

Într-un asemenea spectacol actorii sunt încurajați să-și deseneze apăsător personajele. **PAGINA 9**

Tăierea porcului și colindatul, tradiții specifice de Sărbători

PAGINA 6

Crăciun și Revelion la zăpadă sau la bălăceală

PAGINA 7

O delegație a negustorilor a fost la Plósz Sándor, ministrul justiției, solicitând o mai mare protecție pentru creditori; în numai două zile s-au făcut douăsprezece astfel de cedări de prăvălii cu astfel de escrocherii.

Hotărâre în speța comasării

Tribunalul regal, întrunit sub președinția judecătorului de apel Papp László a hotărât în data de 5 și 6 a lunii curente în favoarea acelor care au solicitat comasarea pământurilor din hotarul Sătmarului, având în vedere că cei care au votat în favoarea comasării au în proprietate 10.952 iugăre, iar cei care au votat împotriva au în proprietate 3.524 iugăre.

Cale ferată electrificată Satu Mare - Arduș

Ministrul comerțului a aprobat trecerea la exploatare electrificată a porțiunii din interiorul orașului a liniei ferate de interes local Satu Mare-Ardud, de la gara Ferăstrău până la gara mare, și a emis și autorizația de construcție aferentă.

Linia ferată electrificată va avea următorul traseu: pornind de la stația care va fi amenajată lângă gara Ferăstrău, ea va ocoli grajdul de armăsari, va ieși pe strada Gidani (azi Cloșca), trecând pe partea stângă a ei, ajungând pe drumul Careiului, de unde va traversa podul rutier și va trece pe strada Kossuth (azi Mircea cel Bătrân) și pe strada Eötvös (azi Cuza Vodă), de unde va ajunge la piața Deák (Libertății), unde va trece prin intersecțiile cu străzile Batthyányi (Coposu) și Kazinczy (Șt. cel Mare), trecând în partea către case a pieții va trece pe lângă trotuare mai departe prin străzile Hám János (Horea) și Rákóczy (M. Viteazul) și Attila (Traian), până la gara feroviară regală, și va avea stația vizavi de aceasta.

Un croitor îndrăgostit a încercat să se sinucidă

Tânărul croitor Horváth János s-a îndrăgostit mortal de o bonă germană, însă aceasta a ignorat înflăcărea lui. În marea lui durere, tânărul s-a împușcat cu revolver mai slab, glonțul intrând în pieptul său, însă moartea nu a survenit. El a tras numai o singură dată - și nu de două ori, așa cum au scris mai multe ziare locale -, a doua oară el a tras doar în aer. În urma unei asistențe medicale atente el se va vindeca rapid, până acum fiind înafara oricărui pericol. (Szamos, 11.02.1900)

Informația Zilei

ISSN 1222-4715

Director general - D. Păcuraru

Director editor: Ilie Sălceanu

Redactor șef
supliment - Adriana Zaharia
(Informația Zilei de Duminică și Sănătate și Frumusețe, Informația TV)

Redacția Satu Mare:

str. Mircea cel Bătrân nr. 15

Satu Mare, cod 440012

Telefon: 0261-767300

e-mail: redactiasm@informatia-zilei.ro

www.informatia-zilei.ro

La 1900 în Satu Mare își face apariția o nouă escrocherie

Proprietarii de prăvălii luau credite, apoi vindeau magazinul și se făceau nevăzuți

Vânzările de prăvălii, o nouă escrocherie

Vedem destul de des că ba aici, ba acolo se deschide câte o nouă prăvălie, fiind amenajată luxos, conform exigențelor moderne, cu vitrine elegante, cu lămpi electrice, pline de marfă, semn al bunăstării și dovada faptului că respectivul comerciant este „bun”.

Cu atât mai mare este dezamăgirea noastră când după câteva luni vedem deja o altă firmă deasupra ușii, cu un alt nume.

Proprietarul inițial și-a vândut sau și-a cedat prăvălia către altcineva, înaintea termenului obligațiilor sale financiare. Astfel de proprietari și-au deschis prăvălia numai cu scopul de a vinde o mare parte a mărfii - pe care au achiziționat-o pe credit - ca apoi să vândă sau să cedeze prăvălia respectivă către altcineva înaintea termenului de rambursare a creditului.

Creditorii pot să fie triști, cel care a luat împrumutul a dispărut. Ei nu pot avea pretenții față de noul proprietar, pe când cel vechi zâmbește pe sub mustață cu banii în buzunar, neavând frică nici de rigorile legii.

Am povestit toate acestea pentru că nu demult o delegație a negustorilor a fost la Plósz Sándor, ministrul justiției, solicitând o mai mare protecție pentru creditori; în numai două zile s-au făcut douăsprezece astfel de cedări de prăvălii cu astfel de escrocherii.

Este tristă situația prezentată ministrului justiției pentru că un sistem sănătos al creditării este una din condițiile unui comerț viu.

Ministrul justiției a promis delegației că împreună cu Hegedüs Sándor, ministrul comerțului, va solicita modificări de substanță la articolele legilor comerțului care se ocupă de acest aspect.

(Szamos, 1. febr. 1900)

Mișcări demografice

Populația orașului nostru a crescut anul trecut și prin mutări, mutându-se aici 44 de familii cu 154 membri din alte localități. Însă mai puțin îmbrucător este faptul că cei veniți sunt în mare parte indivizi fără avere și cu ocupații nesigure, așa că consiliul a fost obligat să conteste stabilirea în oraș a 30 de familii. Suntem de acord cu această măsură, știind că în anii trecuți s-au stabilit aici tot felul de indivizi suspecti, care mai degrabă periclitează siguranța publică, așa că nu ne putem bucura cu adevărat de prezența lor. Solicităm și poliției să apere orașul de astfel de elemente.

Firma Neuschloss are 500 angajați

Așa cum am aflat, firma Neuschloss a achiziționat recent o pădure

Plósz Sándor (1846-1925), ministru al justiției între 26 februarie 1899 - 18 iunie 1905, a promis o mai mare protecție pentru creditori

de stejar de două mii de hectare în zona Ronei de Sus (jud. Maramureș) și dorește prelucrarea materialului lemnos în fabrica de cherestea din orașul nostru. Constatăm cu satisfacție acest eveniment, pentru că întreprinderea aceasta care are cca. 500 de angajați, plătiți lunar 60 de mii de coroane acestor muncitori, va contribui în acest fel încă cca. cinci ani la mărirea circulației mărfurilor și comerțului din oraș.

Tipografie modernă la Satu Mare

Tipografia pentru cărți „Szabadsajtó” (Presă liberă) din Satu Mare, str. Rákóczy (M. Viteazul) nr. 9, vizavi de Biserica Reformată, fiind inzestrată cu două tiparnițe rapide și alte utilaje, vă oferă serviciile pentru executarea rapidă și de calitate a comenzilor. Executăm hârtii cu antet și coperte pentru scrisori, invitații de nuntă și de baluri, cărți de vizită și orice alte imprimări. Aici se tipărește și ziarul Szamos, bu-

letinul oficial al Asociației Agricole din Comitatul Sătmar, care este cel mai vechi, cel mai răspândit și cel mai ieftin ziar din comitat, care apare de două ori pe săptămână.

Editura ziarului își are sediul în str. Rákóczy nr. 9, în casa mea proprie.

Cu stimă:

Litteczky Endre

(Szamos, 4. febr. 1900)

Se naționalizează întreaga medicină veterinară

Medicina veterinară de la noi nu corespunde nici pretențiilor autohtone, dar nici standardelor țărilor europene. Această situație nu se datorează condițiilor climatice de la noi, pentru că condițiile noastre sunt poate mai bune pentru creșterea animalelor domestice ca ale altor țări din Europa.

Cauza curenților medicinii veterinare de la noi este numărul redus al

medicilor veterinari. Ei sunt prost plătiți, și din această cauză tinerii nu prea doresc să-și aleagă această meserie. Consecința este că medicii veterinari ai statului, care la fel nu sunt prea bine plătiți, au niște sarcini atât de mari, încât nu pot face față. Există medici veterinari de circă de care aparțin 15-20 de comune, chiar și mai multe, cu 20-30 de mii de animale domestice. Cum ar putea face față cineva la atâtea animale? Până când un veterinar ajunge la fața locului, diferitele epidemii fac ravagii în gospodăriile oamenilor.

Acum, ministrul agriculturii Darányi Ignác dorește să remedieze situația prin naționalizarea totală a medicinii veterinare. El va numi nu mai puțin de 750 de medici veterinari în toate regiunile țării cu atribuții clare, definite prin lege și cu o remunerare corespunzătoare.

Adunare de constituire

Adunarea de constituire a societății pe acțiuni a căii ferate locale Satu Mare - Arduș va avea loc în data de 8 februarie la Budapesta. Consiliul a delegat la acest act pe notarul general Papp Géza care va reprezenta orașul nostru.

Prestatorii de servicii pentru oraș

Următorii meseriași au câștigat dreptul de a presta servicii pentru oraș în anul 1900: Vári Ede, Ács Sepsy Károly - munci de tâmplărie; Perge Gyula - tinichigerie; Vodcska Imre - acoperișuri de țigla; Scheffel și Reiter - cherestea; Wallon Lajos - delicatose; Kiss Elek - dogar; Kállai József - tapițer; Morgenthal Antal - fierar; Fehér Sándor - rotar; Bottyán Lajos - zidar; Jakab Mihály - funar (n. red = persoană care confecționează frânghii); Mazurek Pál - compactor (n. red = legător de cărți) Einhorn - lăcătuș; Rosenthal József - măcelar; Ekker János - săpunar; Rác István - curelar; Fabrica de cărămizi cu abur - cărămizi; Györi Károly - geamgiu; Frankó János - articole de fier. (Szamos, 8. febr. 1900)

Știre personală despre primarul Hérmán Mihály

S-a constatat o îmbunătățire substanțială și îmbrucătoare în starea de sănătate a primarului Hérmán Mihály. El a depășit total starea periculoasă și va merge la o reabilitare la careva dintre stațiunile din sud, și din această cauză a solicitat un concediu de două luni de la consiliul orașului. (Szamos, 11. febr. 1900)

Traducere Veres Istvan
Rubrică realizată de A. Zaharia

Lupta lui Glad, Menumorut și Gelu n-a fost în zadar. Maghiarii n-au putut să desăvârșească decât mai târziu cucerirea teritoriilor ce aparținuseră voievozilor amintiți, dovadă fiind faptul că în secolul al XI-lea îl întâlnim la conducerea "voievodatului bănățean" pe voievodul Ahtum, iar pe o parte a voievodatului lui Gelu pe Giula.

ISTORIE

Primii voievozi ai Transilvaniei: Gelu, Menumorut și Glad

În Anul Centenarului Unirii, am socotit că este necesar să amintim faptele de vitejie ale primilor voievozi români din Transilvania, care au oprit expansiunea maghiarilor în Ardeal și Banat: Gelu, Menumorut și Glad.

Gelu a fost un mare voievod român, care a stăpânit în Podișul Transilvaniei, în regiunea Someșurilor, având ca centru al puterii sale cetatea Dăbâca (Dlubocu = înfundătură, adâncitură), situată la 30 km nord-est de Cluj-Napoca. Stăpânirea lui Gelu se situează la sfârșitul secolului al IX-lea (896), dar nu se știe cât a domnit și când și-a sfârșit domnia.

Gelu domnește în perioada de început a expansiunii statului feudal maghiar creat în pusta Panoniei de către triburile asiatice de origine fino-ugrică. Primul voievodat român atacat de unguri a fost condus de Menumorut. În timp ce se desfășura acest atac, cel mai faimos conducător militar al regelui Arpad, pe nume Tuhutum, se îndreptă cu oștile sale spre voievodatul lui Gelu.

Auzind că oștile conduse de Tuhutum pătruseră prin sate și se îndreptau spre centrul puterii sale, Gelu se pregătește de rezistență. Despre lupta de apărare a voievozilor români împotriva pătrunderii maghiare ne informează „Cronica anonimă maghiară” (Gesta Hungarorum = Faptele ungarilor), scrisă în secolul al XII-lea de către notarul anonim al regelui Béla al II-lea sau Béla al III-lea.

Acest Anonymus descrie și lupta condusă de Gelu, precum și deznodământul ei. Gelu și-a strâns oastea și a pornit călare ca să-l oprească pe Tuhutum la porțile Meseșului. Planul lui Gelu consta în ocuparea unei poziții întărite, bună de apărare. Tuhutum ajunge însă înainte pe malurile râului Almaș, un afluent al Someșului. Armatele ajung față în față, având între ele apa Someșului. Gelu, având o oaste mică, dar formată din arcași iscusiți, a încercat să aibă inițiativa și, cu săgeți bine țintuite, să împuțineze din numărul oastei dușmane înainte de angajarea bătăliei finale. Dispunând de forțe copleșitoare, Tuhutum își împarte oștile în două, izbutind să străpungă zidul arcașilor și să-i înconjoare pe români. Gelu își strânge resturile oștirii și se retrage spre fortăreața sa, situată lângă Zomus (Someș), dar n-a avut parte să ajungă acolo. Știind că odată ajuns acolo, Gelu cu greu ar mai fi putut înfrânt, Tuhutum îl ajunge lângă râul Copus (Căpușul de azi, un afluent al Someșului), silindu-l la o luptă cu totul inegală. În fruntea oștii sale, Gelu cade rănit în luptă. Pentru a nu-l prinde de viu dușmanii (ca și Decebal odinioară), el aleargă pe cal departe în câmpie. Nu i se cunoaște mormântul.

Dar poetul George Coșbuc, pentru a eterniza fapta eroică a lui Gelu îi închină o poezie, „Moartea lui Gelu”, unde calul, prietenul lui credincios, este menit a-i îndeplini ultima dorință, aceea de a rămâne în pământul străbun: „Tu sapă-mi mormântul la margini de apă./Și-n urmă cu dinții mă prinde/Și-aruncă-mă-n groapă”.

Gelu reprezintă simbolul luptei și jertfei pentru apărarea pământului străbun.

Statuile lui Glad, Gelu și Menumorut din comuna Macea, județul Arad

Menumorut stăpânea peste Țara Crișurilor, între râurile Tisa, Someș și Mureș, cu centrul la cetatea Biharea (Bihor). De aceea, Menumorut mai este numit și dux Bihorensis. Între hotarele voievodatului său străjuiau și două alte mari cetăți: „castrum Zotmar” (Sătmar) și „Zyloc” (Zalău). Formațiunea politică ce era condusă de Menumorut, ca și celelalte două amintite, prezentau un caracter statornic, conducătorii lor promovau relații cu statele vecine și, ceea ce este mai important, aveau conștiința unor tradiții de cărmuire politică.

Când Arpad pornește expansiunea spre pământurile românești, prima este atacată „Țara lui Menumorut”. Formele de organizare din Transilvania erau deci mult mai vechi decât cele menționate de Anonymus (secolul al X-lea). Chiar Menumorut le spune trimișilor lui Arpad, Usubun și Veluc, că țara de azi au stăpânit-o și strămoșii lui și că se bucură de sprijinul împăratului de la Bizanț. Aceasta întrucât Arpad pretindea „ca din drepturile strămoșului său, regele Attila, să-i cedeze pământul de la fluviul Someș până la

zând în fortăreață, asediatorii fac prizonieri pe românii găsiți în viață. Apoi lupta continuă. Înaintând spre porțile Mezeșului, oștile conduse de Tuhutum ajung la Zyloc (Zalău). Menumorut alege tactica retragerii. Voia să organizeze o puternică apărare pe râul Criș, fapt relatat de Anonymus în cuvintele: „Au început românii să păzească fluviul Criș”. Văzând aceasta, căpeteniile maghiare, sperându-se că nu vor putea obține biruința, pornesc cu oști numeroase cu scopul spargerii apărării voievodului român: „Au hotărât ca marginea regatului lui Arpad să fie la poarta Mezeșului... locuitorii țării la porunca lor, au zidit porți de piatră și au făcut o îngrăditură mare de copaci”. După luarea unor astfel de măsuri, Tosu și Zobolsu încep iarăși atacul, în timp ce Tuhutum, părăsind acest front de luptă, înainta cu oamenii lui spre inima Transilvaniei, unde stăpânea voievodul român Gelu. Voiau în felul acesta să-i împiedice pe voievozii români să se unească în luptă.

După treisprezece zile de luptă cu Zulta, fiul lui Arpad, Menumorut ajunge la înțelegere cu acesta: îi dă pe fiica sa de soție, iar ca zestre ducatul său, păstrându-și pentru sine cetatea Biharea. (Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, Istoria Românilor, vol. I).

Glad este al treilea mare voievod al românilor din perioada primelor alcătuirii statale românești și a luptei de rezistență împotriva expansiunii maghiare spre meleagurile locuite din străvechime de strămoșii românilor. Voievodul Glad stăpânea peste un teritoriu întins, cuprins între Dunăre și Mureș (pe care l-am putea numi „Voievodatul Bănățean”). Centrul puterii lui Glad era la Cetatea Cuvin.

Arpad, cu oști numeroase, a atacat toate cele trei voievodate românești, trimițând căpeteniile de oaste în cele trei direcții, în așa fel încât să-i oprească pe cei trei conducători români, Menumorut, Gelu și Glad să-și unească forțele. Glad dispunea de o oaste puternică de călăreți și pedestri, români (blaci), cumani (adică pecenegi) și bulgari. Oastea maghiară trece Timișul pentru a ataca frontal, dar suferă un eșec. Atunci execută o manevră de diversivitate în josul râului și Glad, înfrânt, se retrage în Cetatea Kevea (Cuvin), pentru a o apăra. Dar numărul mare de asediatori îl determină să ceară pace.

Lupta lui Glad, Menumorut și Gelu n-a fost în zadar. Maghiarii n-au putut să desăvârșească decât mai târziu cucerirea teritoriilor ce aparținuseră voievozilor amintiți, dovadă fiind faptul că în secolul al XI-lea îl întâlnim la conducerea „voievodatului bănățean” pe voievodul Ahtum, iar pe o parte a voievodatului lui Gelu pe Giula.

Ing. Mircea Pirlea,
Biblioteca Județeană Satu Mare

Bibliografie:

- Columbeanu, Sergiu – „Cnezațe și voievodate românești”, București, Editura Albatros, 1973
- Popescu, Petru Demetru – „Dicționar de personalități istorice: voievozi, principii, domnitori, regi”, București, Editura Niculescu, 2001

Cine a scris Gesta Hungarorum - Faptele ungarilor?

Gesta Hungarorum (în română Faptele ungarilor) este o lucrare care comemorează istoria timpurie maghiară, scrisă de către autorul Magister P, denumit de obicei Anonymus. El se descrie pe sine însuși drept „un supus servitor al regelui Béla”, existând însă mai mulți regi Béla, de-a lungul istoriei, la care s-ar putea referi.

Manuscrisul lucrării Gesta Hungarorum este păstrat în Országos Széchényi Könyvtár (Biblioteca Națională Széchényi din Budapesta), fiind datat aproximativ anul 1200. Cercetătorul Paul Lazăr Tonciulescu a demonstrat că lucrarea Gesta Hungarorum a fost redactată de notarul anonim al regelui Béla I al Ungariei.

Însă sunt mai multe variante despre autor:

- Cea mai răspândită idee este că notarul (cancelarul) regelui Béla al III-lea al Ungariei (1172-1196) ar fi autorul acestei lucrări
- O altă părere susține că autorul Cronicii ar fi cancelarul regelui Béla al II-lea al Ungariei (1131-1141).ăză În situația în care această versiune ar fi adevărată, autorul ar putea fi un anume Petrus, cancelar în 1124 al regelui Ștefan al II-lea al Ungariei, iar apoi al regelui Béla al II-lea.
- O a treia versiune sugerează că autorul Cronicii ar fi Péter Pósa, episcop al Bosniei.
- Roesler, în Rumänische Studien, Leipzig, 1871, a emis ideea că Anonymus ar fi notarul al regelui Béla al IV-lea al Ungariei (1235-1270). Această ipoteză a fost însușită de Henrik Marczali în Ungarns Geschichtsquellen im Zeitalter der Arpaden (Berlin, 1882), precum și de Nicolae Iorga.ăză
- O nouă idee a emis-o inginerul Paul Lazăr Tonciulescu, autorul celei mai recente traduceri în limba română a Cronicii. În „Prefața” traducerii sale, Paul Lazăr Tonciulescu susține că autorul Cronicii ar fi notarul regelui Béla I al Ungariei (1061-1063).

Traduceri în limba română:

- Prima traducere în limba română a fost realizată de Mihail Bésán / Mihail Bejană, care era notarul public regional la Lugoș (azi Lugoși). Traducerea a apărut tipărită de revista Transilvania, la Sibiu (azi Sibiu), în anul 1899, sub titlul Chronicon Anonymii Belae regis Notarii, Gesta Hungarorum, împreună cu textul în limba latină și notele lui László Fejérpataky, membru corespondent al Academiei Ungare de Științe. În opinia inginerului Paul Lazăr Tonciulescu, traducerea realizată de Mihail Bejan a fost făcută pornind de la traducerea în limba maghiară, care fusese publicată de László Fejérpataky, cu câțiva ani înainte, în 1892.
- Cea de-a doua traducere în limba română a fost realizată de Gheorghe Popa-Lisseanu, care a publicat-o la București în anul 1934, în volumul I al colecției Fontes Historiae Daco-Romanorum, sub titlul Anonymi Belae regis notarii Gesta Hungarorum (text original în limba latină și traducere).

- Cea de-a treia traducere a fost propusă de inginerul Paul Lazăr Tonciulescu, care a publicat-o sub titlul Cronica Notarului Anonymus, Faptele Ungurilor (traducere de pe fotocopia originalului de la Viena), la Editura Miracol din București, în anul 1996. Și această ediție este bilingvă, cititorul având pe paginile cu soț varianta în limba latină, iar pe cele fără soț traducerea în limba română. În ultima parte a cărții, autorul oferă, pentru prima oară cititorului din România, fotocopia manuscrisului original aflat (până în 1932) în Biblioteca Familiei Imperiale de la Viena (paginile I-XXXVI).

Istoricul Țării Oașului, începând cu secolul al XIII-lea, se poate urmări și pe baza documentelor scrise care fac referire la localități din Oaș și la populația zonei. Perioada cuprinsă între secolele al XIV-lea - al XVIII-lea se caracterizează prin existența mai multor documente istorice care vorbesc de o populație numeroasă a Țării Oașului, predominant românească.

Orașu Nou a fost singura localitate din Oaș atestată ca târg în Evul Mediu

La 1 Decembrie 2018, la Negrești Oaș s-a lansat volumul "Oașul și Marea Unire", ca parte a unui proiect finanțat de Ministerul Culturii. Autorii volumului sunt Viorel Ciubotă și Viorel Câmpean (coordonatori), alături de Natalia Lazăr, Mihaela Sălceanu, Marta Cordea, Ovidiu Mihai Hotca și Dorin Adrian Goje.

Din acest volum redăm o parte referitoare la istoria Țării Oașului. Interiturile aparțin redacției.

Comitatele Sătmar și Ugocea

Divizarea Țării Oașului, este de fapt, rezultatul firească al conjuncturii de la acea vreme, când marile artere de circulație dinspre vest erau centrate pe culoarele Someșului și Tisei. Limita dintre comitatele Sătmar și Ugocea, înființate în 1187 și, respectiv, 1262, a fost probabil trasată ținându-se cont de barierele ortografice existente. Astfel, granița între domeniile cetăților Nyalab și Medieș era constituită de râurile Lechincioara, Turț și Tur, dar în raport direct cu cele două axe majore de circulație. Zonele astfel delimitate aveau un grad ridicat de izolare, permițând conservarea caracteristicilor de tip țară. De altfel, toate așezările Oașului erau amplasate în poieni (ochiuri de pădure, oașe), adevărate insule în întinsul codru secular. Accesul spre Comitatul Ugocea se realiza anevoie, pe poteci, prin localitatea Turț prin locul numit poarta Turțului sau prin Tarna Mare, pe valea omonimă, iar pătrunderea spre Comitatul Sătmar era posibilă pe valea Lechincioarei.

De-a lungul timpului, populația din aceste zone (Oaș și Ugocea) a început să se identifice cu ținuturile, locuitorii numindu-se oșeni, respectiv, ugoceeni. Cele două părți ale Oașului (conform întinderii actuale) au făcut parte din comitate, domenii de cetate sau plăși diferite, însă au dezvoltat comunități puternice și conservatoare de români. În ciuda acestor aspecte, independent de sistemul administrativ-teritorial, în aceste două regiuni s-a dezvoltat și conservat o singură comunitate - oșenească.

Istoricul Țării Oașului, începând cu secolul al XIII-lea, se poate urmări și pe baza documentelor scrise care fac referire la localități din Oaș și la populația zonei. Perioada cuprinsă între secolele al XIV-lea - al XVIII-lea se caracterizează prin existența mai multor documente istorice care vorbesc de o populație numeroasă a Țării Oașului, predominant românească.

După încheierea Primului Război Mondial și Marea Unire, structurile administrative din nord-vestul țării s-au schimbat radical. Având la bază noua Constituție a României din 1923, precum și legile administrative, teritoriul României a fost împărțit în județe, divizate în plăși. În anul 1926, din anumite părți ale fostelor comitate Ugocea și Sătmar a rezultat un singur județ - Sătmar, cea mai mare parte a fostului Comitat Sătmar fiind inclusă în noul județ.

Plasa Oașiu era alcătuită din 16 sate, avea 28.300 locuitori, majoritatea români și se întindea pe o suprafață de 563 km²: Orașu Nou (1270, Nova Civitas); Racșa (1493, Rakos); Prilog (1270, poss. Barlag); Remetea Oașului

Carte poștală din Orașu Nou la începutul secolului XX

(1335, Eremita); Vama (1270, poss. Vamfalva); Negrești (1490, Felsewfalu); Bixad (1478, Byksad); Certeze (1490, Awas); Moieși (1828, Mozesfalva); Cămarzana (1378, Kamarzanfalva); Târșolt (1482, Tharsolcz); Boinesti (1490, Bwyanhaza); Trip (1493, The-rep); Tur (1478 Thwlweken); Călinești (1490, Kalynhaza); Lechința (1490, Le-kenche).

Din fostul Comitat Ugocea, partea sud-estică a fost alipită județului Sătmar (inclusiv câteva sate aparținătoare Țării Oașului: Gherța Mare, Gherța Mică, Turț, Bătarci, Tămășeni, Comlăușa și Șirlău). Cealaltă parte a fost cedată Cehoslovaciei, inclusiv satele aparținând comunei Tarna Mare: Văgaș, Bocicău, Valea Seacă.

Abia după 15 luni aceste 16 sate au fost redat României, formând împreună cu cele menționate anterior Plasa Ugocea, ca unitate administrativă a județului Sătmar, cu populație majoritar românească: Băbești (1261, poss. Babun); Batarci (1378, poss. Valachalis Batharch); Bocicău (1572, Bochko); Cidreag (1319, Hydegre, villa Chudrug); Comlăușa (1378, Komlos); Dobolt (1323, Dabouch); Gherța Mare (1352, Gerche); Gherța Mică (1393, Gerche et alia Gerche); Halmeu (1217, terra Holmy); Porumbesti (1274, terra Kuyynus); Tarna Mare (1430, Torna); Tămășeni (1325, poss. Varalya); Turț (1378, villa walachalis Thwrch); Turulung (1216, Terebes); Drăgușeni (cătun al satului Turulung); Valea Seacă (1378, Zarazpatak).

În ciuda separării administrativ-teritoriale, unitatea dintre locuitorii Oașului și ai Ugocei, în special cea lingvistică este de necontestat. Populația din cele două regiuni - Țara Oașului și Ugocea - a fost întotdeauna majoritar românească, cu mici excepții în care

au existat și alte etnii (Orașu Nou, Vama, Turulung, Halmeu, Dobolt - maghiari; Negrești Oaș, Halmeu, Tarna Mare, Turț, Cămarzana - evrei; Tarna Mare, Halmeu, Porumbesti, Cidreag, Turulung - ruteni), influențele acestora asupra culturii oșenești fiind nesemnificative, deoarece oșenii s-au caracterizat întotdeauna prin conservatorism, păstrându-și cu sfințenie limba, datinile și portul.

În prezent, Țara Oașului este încadrată din punct de vedere administrativ în județul Satu Mare, situat la marginea de nord-vest a României, la contactul dintre Câmpia Tisei, Carpații Orientali și Podișul Someșean, în regiunea de dezvoltare nord-vest (ca zonă administrativă care oferă un cadru de implementare și de evaluare a politicii de dezvoltare regională, precum și culegerea datelor statistice specifice, în conformitate cu reglementările europene).

Localități menționate în 1270

Primele menționări documentare cu privire la existența unor unități administrative-teritoriale în arealul corespunzător Țării Oașului provin abia din secolul al XII-lea, deoarece regiunile de tip țară, prezente încă din mileniul I d.Hr., nu aveau toate un asemenea statut. Dintre acestea, amintim: satul, comuna, târgul, orașul, domeniul, cetatea, cercul, plasa, voievodatul, districtul, raionul, județul, comitatul, regiunea administrativă.

Cel mai vechi document cunoscut care menționează sate din cuprinsul Țării Oașului datează din 17 noiembrie 1270, specificând că „moșiile - satele - Livada, Orașu-Nou, Vama, Prilog și Oaș, care au fost odinioară ale lui Benedict, numit Ur, mort fără moștenitori, au fost date pentru totdeauna ...”

Noțiunea comună este vehiculată încă înainte de anul 1919, în perioada interbelică fiind cunoscut faptul că fiecare sat purta numele de comună, însă ea capătă concretețea și semnificația actuală doar după cel de-al Doilea Război Mondial.

Singura localitate din Țara Oașului atestată ca târg în perioada Evului Mediu este Orașu Nou, care beneficiază de această titulatură începând cu secolul al XVI-lea, având sigiliu de la sfârșitul secolului al XVII-lea până la începutul secolului al XIX-lea. De asemenea, singura localitate cu statutul de oraș din Țara Oașului este Negrești-Oaș, devenită oraș în anul 1965. În perioada premergătoare evenimentelor din 1989 a existat preocuparea de a transforma în oraș și localitatea Turț, important centru minier din Ugocea.

Domeniul reprezintă o formă mixtă de proprietate, fiind subordonat cetăților, care apar, ca structuri administrative, începând cu secolul al XI-lea. Teritoriul Țării Oașului intră sub administrarea unor astfel de domenii de cetate din secolul al XIII-lea, partea sud-estică, componentă a Comitatului Sătmar, fiind inclusă în domeniul cetății Medieș, Sătmar sau chiar Seini, partea de nord, situată în comitatul Ugocea, aparținând cetății Nyalab din culoarul Tisei.

Cercul (processus) este o unitate administrativ-teritorială de rangul II, izvoarele istorice menționându-l din Evul Mediu până în anul 1918. Termenul district este utilizat pentru prima oară în acest context în anul 1368 - districtus Avas, respectiv, districtus Avassagh.

Voievodatul Oașului este menționat ca formă de organizare pe parcursul secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea, cuprinzând 16 sate.

Raionul Oaș a existat în perioada 1950-1968, fiind parte componentă a regiunii Maramureș. Raionul este singura unitate administrativ-teritorială existentă de-a lungul timpului care se apropie, ca întindere, de cea a Țării Oașului. Județul este o unitate administrativ-teritorială de rangul I, iar întreaga Țară a Oașului este inclusă în județul Satu Mare, începând cu anul 1968.

Comitatul reprezintă o diviziune administrativă de rangul I, apărută în documente la începutul mileniului al II-lea d. Hr. Țara Oașului a fost împărțită în două regiuni: partea sudică inclusă în Comitatul Sătmar (înființat în anul 1181), iar cea nordică în Comitatul Ugocea (înființat în anul 1262).

Termenul regiune administrativă a fost utilizat în perioada 1950-1968, când teritoriul actual al Țării Oașului era parte componentă a regiunii Maramureș, având ca subdiviziuni raioanele (raionul Oaș) și comunele. Ca teritoriu, noua unitate administrativă creată după cel de-al Doilea Război Mondial se suprapunea în bună parte actualelor județe Maramureș și Satu Mare.

Țara Oașului, oropsită la începutul secolului XX

La începutul veacului al XX-lea, Țara Oașului era una dintre cele mai oropsite zone din județul Satu Mare, în care bolile și alcoolismul făceau ravagii. Peste aceste tare grele se adăugau și tot felul de abuzuri pe care autoritățile de toate gradele le făceau nestingerite.

S-a publicat la Baia Mare, în anul 1915, o lucrare care prezintă o sinteză a datelor recensământului din anul 1910. Vom prezenta datele cele mai importante pentru a ne face o idee de starea gravă de înapoierie în care a fost ținut Oașul de către autoritățile maghiare.

Suprafața totală a plășii era de 97.783 iugăre cadastrale, cu o populație totală de 24.365 locuitori (12.202 bărbați și 12.163 femei). Din aceștia, 17.886 erau români, 5.199 maghiari, 928 germani, 282 slovaci, 13 ruteni, 5 croați, 53 alții. Maghiară vorbeau 7.868 persoane, iar de scris și citit un număr de 5.985 persoane. După religie erau 18.581 greco-catolici, 744 romano-catolici, 3.111 reformați, 57 ortodocși, 2 unitarieni, 17 luterani și 1.905 evrei.

Deosebit de interesantă este situația caselor de locuit. Astfel, existau 4.978 case de lemn și 91 de văioage și noroi, din piatră și văioage 73, piatră, cărămidă, văioage și noroi - 91. Deci, o situație mai mult decât dezastruoasă în privința condițiilor de locuit. Majoritatea caselor nu erau decât niște bordeie formate din 1-2 camere în care se adăposteau numeroasele familii din Oaș. Nu este de mirare că în Oaș exista un standard de viață extrem de scăzut, lucru recunoscut de altfel și de presa maghiară a vremii.

Primul Război Mondial a adus o înrăutățire și mai mare a vieții și așa grele a oșenilor. Rechițițiile, lipsa produselor de primă necesitate (zahăr, ulei, petrol, cafea), trimiterea bărbaților în putere pe front, atitudinea discreționară a notarilor care erau însărcinați cu împărțirea produselor și cu mobilizările pe front și care au acționat de cele mai multe ori în mod subiectiv au înrăutățit situația populației românești.

Principele Francisc Rákóczi a trecut de mai multe ori prin orașul Satu Mare – o perioadă mai lungă a petrecut aici la începutul răscoalei, în anii 1703 și 1704, când supraveghea asediul cetății Sătmarului. Cu această ocazie a fost des oaspete al familiei Károlyi în castelul lor din Carei.

PERSONALITĂȚI

Francisc Rákóczi al II-lea, date biografice și legăturile cu Sătmarul istoric

De origine dintr-o veche familie de principii ai Transilvaniei, Francisc Rákóczi al II-lea s-a născut în anul 1676, la Borša (azi Slovacia). Tatăl său, Francisc Rákóczi I, a murit de tânăr, fără să fi domnit nici măcar o zi în Transilvania. Mama viitorului principe s-a recăsătorit în scurt timp, devenind soția lui Emerich Thököly, renumitul conducător al mișcării curuților din Transilvania. După mai mulți ani de rezistență, răscoala curuților a fost înfrântă însă de austrieci, care au recucerit rând pe rând toate obiectivele militare potrivnice. Ultimul bastion al curuților, cetatea din Mukacevo, ce adăpostea și familia lui Thököly, a căzut în anul 1688, marcând astfel finalul rebeliunii.

Francisc Rákóczi, împreună cu sora și cu mama sa, Ilona Zrínyi, au fost duși la Viena și așezați sub controlul curții imperiale. Copilul a ajuns un subiect de dispută între mamă și împăratul habsburg Leopold I, preferat ca tutore de Francisc I. Până la urmă băiatul a fost despărțit de familie și educat la Praga, unde învață inițial sub oblăduirea călugărilor iezuiți, iar apoi urmează cursurile Universității din același oraș.

Este considerat una dintre cele mai luminate personalități ale vremii

Educația primită și-a pus amprenta asupra personalității lui Rákóczi, care este considerat astăzi una dintre cele mai luminate personalități ale vremii sale. Ideile moderne, inovatoare ale marelui conducător vizau în primul rând reorganizarea armatei și a statului. Din punct de vedere militar, a făcut pași importanți pentru realizarea unei armate alcătuite din profesioniști, independente de interesele Stărilor, accentuând puternic instruirea ofițerilor și a artileriei. În lipsa posibilităților financiare însă, multe dintre ideile sale au rămas doar pe hârtie. A sprijinit învățământul primar, înființarea de școli confesionale și introducerea limbii vernaculare în procesul didactic. S-a opus din răspundere recatolicizării forțate, iar în 1705, în dieta de la Szécsény, a reușit să impună recunoașterea cultelor protestante și în Ungaria. Cu toate că în anul 1707, la dieta de la Ónód, a susținut necesitatea unei distribuiri mai echitabile a îndatoririlor financiare în cadrul populației, impunând și nobililor plata unor taxe, Rákóczi a continuat să susțină cu putere toate celelalte privilegii de care se bucura elita nobiliară.

În urma căsătoriei s-a înrudit cu Regele Franței Ludovic al XIV-lea

În anul 1694, sfidând voința curții imperiale, s-a căsătorit cu Charlotte Amalie, prințesă de Hessen-Wanfried, cu care a avut trei copii. În urma căsătoriei a ajuns în relații de rudenie cu mai multe dinastii regale din vestul Europei, printre care regele Franței, Lu-

Răscoala condusă de Francisc Rákóczi al II-lea a încercat să-i unească pentru prima dată într-o singură tabără pe nobili și pe iobagi

dovic al XIV-lea. În anul 1700, acesta i-a propus lui Rákóczi printr-o scrisoare să înceapă o răscoală anti-Habsburgică cu scopul eliberării Ungariei, menită, în concepția regelui francez, să distragă atenția rivalilor austrieci de la evenimentele din occident. Corespondența dintre cei doi a fost însă interceptată de fideliile curții imperiale de la Viena, iar în 1701 Rákóczi a fost arestat pentru uneltire și închis la Wiener Neustadt (Austria de azi). A reușit să fugă doar cu ajutorul soției sale și s-a refugiat în Polonia. Doi ani mai târziu, iobagii familiei sale de pe domeniul cetății Mukacevo au început o mișcare socială împotriva sistemului habsburgic, chemându-l pe Francisc Rákóczi să le fie conducător. Revoltat la rândul său de politica curții vieneze, acesta a acceptat rolul de lider al răscoalei și s-a întors în țară în iunie 1703.

După 8 ani de luptă armată, obligat să conștientizeze o înfrângere care s-a dovedit inevitabilă, a părăsit din nou țara în februarie 1711, plecând spre Polonia. După o scurtă perioadă petrecută la Paris, ajunge în Imperiul Otoman în anul 1717, răspunzând invitației adresate de sultan. Moare în exil la Rodosto, în Turcia, în anul 1735. Moșiile ereditare ale familiei Rákóczi erau situate în vecinătatea nordică a comitatului Satu Mare, fapt pentru care relația cu orașele Satu Mare și Mintiu era considerată una strategică de ambele părți.

Negustorii și meșteșugarii celor două orașe gemene beneficiau de protecția și privilegiile acordate de familia princiară, care la rândul său și-a dobândit relativ timpuriu proprietăți aici. Participarea la târgurile organizate în Satu Mare, rolul militar și administrativ al celor două așezări a făcut necesar ridicarea unei reședințe permanente, ridicate chiar în centrul de atunci al orașului, în apropierea fostei biserici parohiale. Lotul aflat în proprietatea familiei princiare, se afla în locul clădirii de astăzi al Oficiului Poștal nr. 1, fapt care a fost și consemnat de o placă comemorativă în momentul ridicării

urmăre a noii sale politici absolutiste, împăratul-rege a încercat să desființeze și autonomia Principatului Transilvaniei, integrându-l în rândul provinciilor ereditare.

Desființarea garnizoanelor militare ale cetăților de margine, ridicate inițial ca un sistem defensiv anti-otoman, a anulat una dintre cele mai importante mijloace de subzistență ale țărănilor lipsiți de pământ. Drept urmare, grupul foarte numeros al acestor foști ostași cunoscuți sub denumirea de curuți s-a transformat curând într-un focar de rebeliune permanentă. Din perspectiva iobagilor agricultori, cel mai important factor de nemulțumire era politica fiscală a noului regim, și în primul rând menținerea impozitului de război și după încheierea luptelor anti-otomane. În plus, în părțile estice ale Ungariei și în Transilvania au fost cantonate trupe imperiale cu un efectiv semnificativ, cu a căror întreținere erau responsabili tot iobagii locului. Povara noilor obligații a ajuns astfel insuportabilă pentru marea majoritate a țărănilor iobagi, indiferent de naționalitate. „Inamicul” nobililor și iobagilor era pentru prima dată unul comun, însă, cu toate eforturile lui Rákóczi, entuziasmul inițial al colaborării dintre cele două grupuri sociale a fost curând știrbit de incapacitatea de compromis și profundul antagonism dintre ele.

Nucleul răscoalei l-a reprezentat mișcarea iobagilor de pe moșiile familiei Rákóczi, concentrate în nord-estul Ungariei. În primăvara anului 1703, aceștia l-au chemat pe însuși Francisc Rákóczi să stea stea în fruntea lor. Sperând într-un sprijin din partea Franței, acesta s-a întors în țară în iunie 1703, moment considerat din punct de vedere istoric începutul răscoalei. Prin intermediul a două decrete (cel de la Berejani – azi Ucraina, și cel de la Vetiș) i-a chemat în sprijinul mișcării și pe nobili, și pe iobagi, promițându-le acestora din urmă scutirea de obligații. În absența unei părți importante a armatei imperiale, implicate în luptele Războiului de Succesiune Spaniolă din vestul Europei, trupele lui Rákóczi au ajuns să controleze în scurt timp marea majoritate a Ungariei și întreaga Transilvanie. Strategia inițială a principelui se baza pe o înaintare rapidă a trupelor de curuți până la Viena, unde să-și unească forțele cu trupele franceze aflate în drum spre capitala imperiului dinspre vest. În urma înfrângerii de la Höchstädt însă, armata franceză a fost oprită, zădărniciind astfel planurile lui Rákóczi.

În anul 1705 au început tratativele între curtea imperială și tabăra curuților, dar nu a fost găsită nicio soluție de compromis. După eșecul negocierilor, în dieta de la Ónód din 1707 s-a hotărât anularea dreptului dinastiei Habsburgice asupra tronului maghiar, în speranța că astfel Franța va recunoaște Ungaria ca pe un aliat suveran. În urma bătăliei pierdute de la Trenčín (azi Slovacia), din ce în ce mai mulți nobili au început să se detașeze de răscoală. Armata curuților, aflată deja în retragere, a fost înfrântă și la Romhány în 1710, fiind silită să înceapă din nou negocierile cu reprezentanții imperiului. Pacea a fost semnată la Satu Mare, în 30 aprilie 1711. În schimbul declarației de fidelitate față de Casa de Habsburg, curtea imperială a oferit amni-

stie pentru participarea la răscoală și a reconfirmat privilegiile nobiliare.

În lista participanților la răscoala lui Rákóczi găsim un număr impresionant de sătmăreni

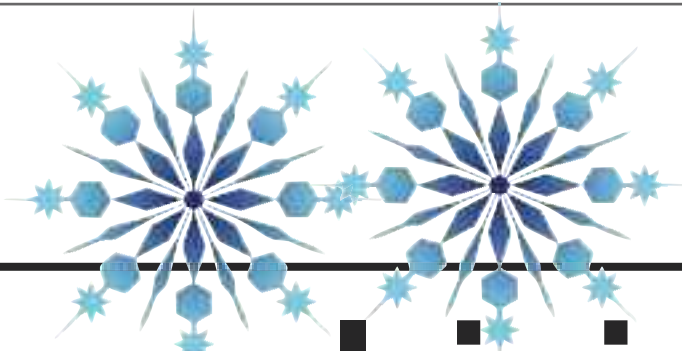
Diversitatea categoriilor sociale, a grupurilor etnice și religioase a participanților în răscoala lui Rákóczi au transformat mișcarea de la începutul secolului al XVIII-lea într-un adevărat fenomen revoluționar, într-una dintre primele răfurniri ale lumii moderne. Schimbările majore care au însoțit instaurarea puterii imperiale habsburgice și ultimele momente istorice ale Principatului Transilvaniei se simțeau în primul rând la nivel social. Fiscalitatea excesivă, menținerea importanțelor impozite impuse inițial pe perioada războiului otoman și după încheierea acestuia, obligația de a întreține numeroase trupe imperiale cantonate în multiple locații pe teritoriul Principatului Transilvaniei, a transformat într-un „butoi cu pulbere” teritoriile care se aflau în zona fostelor teritorii otomane. Din acest motiv, indiferent de naționalitate, iobagii din Transilvania și zona de nord-est a Ungariei au aderat masiv la răscoala lui Rákóczi, care promitea un viitor mai bun și o toleranță socială semnificativă.

Din Negrești Oaş, 40 de nobili români s-au alăturat curuților încă din primii ani ai mișcării

Nu este de mirare că în lista participanților la răscoala lui Rákóczi găsim un număr impresionant de sătmăreni, iobagi sau nobili mici, cu toții interesați în schimbarea regimului politic. Nobilimea comitatului în frunte cu Alexandru Károlyi s-a alăturat răscoalei în bloc, încă din primul an. Dintre românii din Sătmarul istoric cel mai cunoscut era Pinteza Viteazul și haiducii conduși de el, dar pe lângă ei un număr însemnat de români din Principatul Transilvaniei au luptat alături de maghiari, ruteni, slovaci și alte naționalități pentru speranța unui viitor mai bun.

Numai din zona Bihorului, sub comanda lui Marcu Hațieganu, au luptat în armata lui Rákóczi 300 de români; din Negrești Oaş 40 de nobili români s-au alăturat curuților încă din primii ani ai mișcării; nobilii români din Maramureș, printre care familiile Finta, Tătar, Pop, Dragoș, Stan și Suhai, împreună cu oamenii lor au participat la lupte pe tot parcursul răscoalei. Rutenii care alcătuiau elementul cel mai important al moșilor lui Rákóczi, s-au alăturat domnului încă din primele momente ale răscoalei. Nici măcar diversiunea curții imperiale nu a împiedicat adeziunea naționalităților la răscoala curuților. Toleranța religioasă a adeptilor lui Rákóczi, completată de cea socială, ambele privite ca un element necesar de conducătorii mișcării, au transformat răscoala lui Rákóczi într-o modalitate de îndeplinire a viziunilor reformiste, devenite în viitor punct de referință pentru revendicări naționale, sociale și confesionale.

dr. Szocs Peter

Colindatul este modul prin care creștinii își urează unul altuia toate cele bune în una dintre cele mai importante sărbători. Deși în seara de ajun pleacă numai copiii la colindat, după slujba de Crăciun începe adevăratul spectacol.

Tăierea porcului și colindatul, tradiții specifice de Sărbători

Perioada sărbătorilor de iarnă este una încărcată de tradiții și obiceiuri.

Credințele populare mustesc de semnificații, iar în satele din Maramureș acestea încă sunt păstrate cu sfințenie, chiar dacă unele dintre ele mai pot fi văzute doar pe scenă, acolo unde păstrătorii tradițiilor le-au mutat pentru a fi siguri că nu se pierd.

Crăciunul

Cu siguranță, Crăciunul în zona Maramureșului este o experiență unică, care nu poate fi uitată. Ospitalitatea și bunătatea oamenilor, preparatele delicioase, peisajele superbe și, mai ales, tradițiile unice din această zonă a țării vor fi ingredientele unei vacanțe de poveste.

Ajunul de Crăciun este marcat în Maramureș prin două tradiții foarte răspândite: tăierea porcului și colindatul. Tăierea porcului, obiceiul cu cele mai adânci rădăcini în cultura românească reprezintă un prilej excelent pentru a strânge toți sătenii laolaltă și pentru a mai depăna amintiri. Cel de-al doilea obicei, colindatul, este modul prin care creștinii își urează unul altuia toate cele bune în una dintre cele mai importante sărbători. Deși în seara de ajun pleacă numai copiii la colindat, după slujba de Crăciun începe adevăratul spectacol.

Referitor la colindători, e bine de știut ca aceștia nu intră decât în casele care au porțile deschise și lumina aprinsă. Aceste două semne dau de veste colindătorului că gospodarul casei își dorește să primească vestea bună a nașterii Lui Hristos și că e mai mult decât bucuros să îi omenească pe colindători cu de-ale gurii.

Colindătorii nu intră decât în casele care au porțile deschise și lumina aprinsă

Viflaimul

Odată terminată slujba de Crăciun, se organizează "Viflaimul", cel mai important și popular obicei care se practică în Maramureș în preajma Crăciunului. Viflaimul este o scenetă care prezintă faptele redată de povestirile din Biblie și reprezintă punctul culminant al zilei de Crăciun.

Acasă, pe mesele îmbelșugate ale maramureșenilor, așteaptă în tihnă bucate care mai de care mai delicioase și mai aspectuoase. De la nelipsitele preparate pe bază de carne de porc până la cei mai pufoși și aromați cozonaci, toate stau în așteptarea oaspeților.

Anul Nou

Obiceiurile și voia bună continuă până de Anul Nou, iar în această perioadă, toată suflarea satului se îmbracă de sărbătoare și petrece cu fiecare ocazie. "Strigătul peste sat" este unul din obiceiurile la care maramureșenii nu renunță și, chiar dacă sunt puține locurile unde se mai practică, acest obicei a început să fie pus în scenă de Anul Nou, pentru siguranța că nu se va pierde. Etnologii spun că "Strigatul peste sat" are un rol asemănător cu cel al unei instanțe. De Anul Nou, două cete se adună pe două dealuri de la marginea satului și între ele începe un dialog.

Sunt anunțate diferite evenimente sociale, neplăcute, ce au avut loc peste an. Rolul celor ce strigă peste sat este, practic, de a sancționa abaterile de la conduita etico-civică țărănească. Obiceiul strigatului peste sat, ca și altele, a fost abandonat în ultimii ani, rămânând puține sate unde mai pot fi auzite astfel de "vești" despre consăteni.

Obiceiuri de purificare

Alte obiceiuri din noaptea dintre ani vorbesc despre semnificații precum înnoirea, purificarea, alungarea spiritelor rele ori sporirea roadelor și alungarea bolilor. În noaptea de Anul Nou

se îngroapă anul vechi. Se sting luminile și se trag clopotele. Alți pocnesc din bice, brondoșii se scutură ca să purifice spațiul, pentru că se trece dintr-un an în altul. Totodată, în această noapte se fură porțile, pentru că poarta eliberează un spațiu. La miezul nopții se fură porțile din sat, pentru ca trecerea anului să fie liberă. Și cu porțile furate, drumurile se închideau simbolic, cu o sfoară sau un laț, ca să oprească fetele să se mărite în alte sate, și pentru ca atât fetele, cât și băieții să rămână în localitate. De asemenea, în alte sate fetele se spală dimineața în apa în care au pus un bănuț, iar la miezul nopții se spală într-o apă curgătoare, pentru sănătate tot anul, apele râurilor fiind considerate a avea puteri magice.

O altă credință populară are rolul de a face pomii neroditori să rodească. În această noapte, aceștia sunt amenințați cu un topor că vor fi tăiați în cazul în care nu vor da rod. Interesant este faptul că gunoiul nu mai este scos din casă de la Crăciun, pentru că prin casă trec colindătorii, care sunt încărcăți cu energie magică și atunci se crede că gunoiul se încarcă și el cu această energie magică și se depozitează în casă până la Anul Nou. Atunci se mătură de la ușă spre pat, se scoate și se aruncă la pomi, ca să rodească. De asemenea, la fetele nemăritate li se fac "metehăi", niște manechine pe care le pun într-un loc greu accesibil, într-un pom în fața casei sau pe stâlp, pe vârf de casă sau pe șură, ca să nu poată fi dat jos cu ușurință. Păpușile sunt substitutul soțului sau soției și lângă ele se pune o poezie în care persoana pe care o reprezintă este ironizată. Bineînțeles, nici băieții nu scapă de aceste ironii. Toate acestea sunt obiceiuri precreștine, care s-au păstrat de-a lungul anilor, fără a fi alterate.

Ruxandra Filip

Gerul de început de decembrie vestește zece săptămâni friguroase

Iată-ne ajunși aproape de final de an. Decembrie mai este numită în popor și luna Sfântului Andrei, Andrea, luna lui Cojoc sau Luna ninsorii. Este o lună a bucuriei, în special pentru cei mici care așteaptă cu nerăbdare venirea Sf. Nicolae și a lui Moș Crăciun cu tobla încărcată de daruri, drept răsplată pentru cuminenția și faptele lor bune.

În tradiția populară Indrea, Undrea sau Andrea provin de la numele Sfântului Andrei. Fiind o lună geroasă, bătrânii mai au o vorbă că "te-nțeapă de parcă-ți bagă ace, undrele".

Pentru luna decembrie se fac mai multe prevestiri de timp, consemnate în calendarele agricole ale vremii. Se spune că dacă începutul lui decembrie va fi geros, tot așa vor fi zece săptămâni.

Dacă în decembrie e ger bun, atunci va fi vară secetoasă și călduroasă, iar dacă în luna aceasta va fi vremea domoală, vara va fi ploioasă. Alte prevestiri de timp spun că atunci când câinii latră la lună urmează ger mare, dar și faptul că neaua și gerul din decembrie vestesc grâu mult în anul care vine. Bătrânii mai obișnuiau să spună:

Dacă în decembrie e ger bun, atunci va fi vară secetoasă și călduroasă, iar dacă în luna aceasta va fi vremea domoală, vara va fi ploioasă

"Indrea geros aduce an mănos", "Crăciun negru, Paști albe", "De va fi Crăciun ploios, vor fi Paștile friguro-

roas", "Moș Crăciun zăpădos prevestește an mănos", "Când porcii de îngrașat mănâncă bine, va fi timp se-

nin", "De se arată multe găște sălbatice și iepurii se apropie de sat, va fi iarna grea". De asemenea, exista o vorbă

adresată tinerelor și anume dacă se vor spăla cu prima neauă vor fi frumoase și dragăstoase.

Prevestirile de timp anunțau cum va fi vremea în luna lui Cireșar. Se credea că atunci când ninge în Indrea va ploua atât de mult în Cireșar încât nu va putea fi săpat cucuruzul de moale ce va fi pământul, iar dacă va fi ger în Decembrie și vreme bună, se anunță un Iunie cu secetă mare, ce va împiedica săpatul cucuruzului. Nelipsite sunt și sfaturile pentru toate cele din ogradă. În aceleași scrieri se recomandă omului harnic să-și îngrijească gospodăria, să vadă dacă nu s-a adunat apă pe semănături, dacă nu trebuie să taie copaci și tufiș, să vadă dacă vitele sunt bine îngrijite, curățate, nutrite, bine așternute, duse la aer și multe altele.

Cât despre anotimpul iarna, se spune că acesta nu a fost dat pentru ca omul să lenească, ci să se odihnească după munca cea grea de peste an. Așadar, mare parte din muncile fermierilor se concentrează mai mult în jurul gospodăriei. (Antoaneta Olteanu, Calendarele poporului român, Ed. Paideia, București, 2001, 2009)

Irina Maier

Prin acest material dorim să le venim în ajutor celor care ar dori să plece undeva de Sărbători, nu departe, dar vor să evadeze din monotonia cotidiană.

TURISM

Crăciun și Revelion la zăpadă sau la bălăceală

Pensiunea Popasul din Deal, Ocna Șugatag

Complexul Șuior - Maramureș

Complexul Mujdeni - Orașu Nou

Motelul Biamin din Tășnad

În timp ce, cu câțiva ani în urmă abia cu 2-3 săptămâni înainte de sărbători am început să ne gândim unde vrem să petrecem Crăciunul sau Revelionul, în zilele noastre, cu 2-3 luni înainte, adică prin septembrie - octombrie se pare că suntem în întârziere și ne luptăm pentru ultimele locuri disponibile, dacă vrem să ne rezervăm o cameră în anumite stațiuni.

Însă, chiar dacă nu ați reușit să obțineți un bilet, nu desperați! Mai există hoteluri și pensiuni unde sunt camere neocupate și experiența dovedește că vor fi și renunțări, doar să urmăriți ofertele cu atenție. Prin acest material dorim să le venim în ajutor celor care ar dori să plece undeva de sărbători, nu departe, dar vor să evadeze din monotonia cotidiană. Săptămâna trecută, la munte, la altitudini de peste 6-700 de metri a nins, iar în anumite locuri administratorii părților au și început să presare zăpadă artificială. Sezonul de schi s-a deschis, deci dacă vremea va fi favorabilă, în zonele de agrement îndrăgite de sătmăreni, atât de Crăciun, cât și de Revelion se vor putea practica și sporturile de iarnă. Majoritatea românilor vor avea la dispoziție câte o minivacanță, alții, care și-au mai păstrat și câteva zile de concediu vor fi liberi chiar și două săptămâni, deci se

pare că turismul va fi în floare în perioada respectivă.

La complexul Șuior s-a deschis sezonul de schi

La complexul Șuior, de exemplu "noul" sezon de distracție începe cu primul fulg de zăpadă și ține până când stratul de nea se poate menține pe parte. Vorbim de noul sezon, dar aici turiștii se pot relaxa tot anul. Vara își are farmecul ei, cu un peisaj mirific ce oferă destindere atât ochilor cât și sufletului. Peisajul rămâne același și iarna, dar îmbracă altă haină, iar distracția și posibilitatea de mișcare, de sport îmbracă alte forme. Locul drumețiilor, a ciclismului sau a cățărărilor este preluat de sporturile de iarnă, mult îndrăgite de toate generațiile. Complexul îi așteaptă pe turiști la schi, la tubing, dar există în zonă și derdeluș, deci nu se vor plictisi nici cei care doresc să se dea puțin cu săniuța. Șuiorul oferă cazare în trei locații diferite ale complexului: la Șuior Bază, la Cota 1000, precum și la Cabana Telescaun, iar pe cei la care li s-a făcut foame sau sete, barurile și restaurantele zonei de agrement îi așteaptă cu o ofertă foarte bogată. Dacă nimeriți ca vremea să nu fie tocmai favorabilă, complexul vă invită la centrul SPA, oferind o gamă variată de servicii pentru destindere și relaxare. În același loc, doar la etaje diferite, găsiți: saună, jacuzzi, solar, masaj, sală

de fitness, biliard, tenis de masă, darts. Drumul de acces este curățat permanent, deci accesul este asigurat toată iarna. Dacă nu mai găsiți locuri de cazare, acest complex merită de vizitat chiar și pentru o singură zi, aflându-se la o distanță de doar 83 km.

De sărbători la piscină

Dacă în loc de munte și sporturi pe zăpadă ați prefera o bălăceală la piscină, dar nu tocmai aici în oraș, la Tășnad găsiți toate condițiile pentru a petrece, fie o zi, fie o săptămână, căci majoritatea hotelurilor au și piscine acoperite, cu apă termală caldă.

Motelul Biamin, de exemplu, pregătește de fiecare dată de sărbători, pachete turistice foarte atrăgătoare. Situat în frumoasa zonă a Tășnadului, la doar 53 km de Satu Mare, vă oferă posibilitatea de a vă petrece un sejur plăcut, bucurându-vă de condiții excelente de cazare în camere cu dotări moderne, parcare supravegheată video și loc de joacă pentru copii. Complexul de piscină este format din piscina interioară și exterioară (în aer liber), bazine cu hidromasaj și bazin pentru copii dotat cu tobogan acvatic, iar bucătăria satisface toate gusturile.

Apă și munte la un loc la Popasul din Deal

Pentru cei care nu știu să aleagă

dintre primele două, vă putem recomanda să petreceți o minivacanță, o sărbătoare, sau poate doar chiar o singură zi la Ocna Șugatag. Aici găsiți și munte și piscine la un loc și toate acestea la doar 122 km de municipiul Satu Mare. Unul dintre cele mai frumoase complexe din localitate este Popasul din Deal, unde turistul este răsfățat de efectele benefice ale apei termale sărate din zonă. Apa aceasta, peisajul, datinile, dar și tradiționala ospitalitate a maramureșenilor vă va face sărbătoarea, sau sejurul unul de neuitat. În această stațiune balneară aflată în plină dezvoltare, pe șoseaua ce duce din Sighetu Marmăției spre Cavnic se află pensiunea Popasul din Deal, un complex relativ nou, foarte îndrăgit de sătmăreni, deoarece gazdele sunt deosebit de primitoare, iar la un preț convenabil turistul are la dispoziție tot ce își dorește pentru a petrece un sejur în mod plăcut. Dispune de piscine acoperite cu apă caldă dulce și sărată, precum și de bazin cu hidromasaj, dar nu vor rămâne dezamăgiți nici turiștii care ar dori să practice sporturi de iarnă, căci la nici 20 km sunt situate părțile de schi de la Cavnic, unde, de două săptămâni funcționează tunurile de zăpadă, deci stratul de nea pe părțile măsoară circa 30 cm, iar acum a mai și nins, deci probabil că Moș Crăciun va sosi pe sanie în zonă.

Se anunță ninsori și în Oaș

La Orașu Nou încă nu este zăpadă, dar până la Sărbători se prognozează ninsori, deci pot admira peisajele albe și cei care își vor petrece sărbătorile la Complexul Mujdeni, dar se vor putea bucura și de răsfaț în piscina hotelului, precum și de distracție asigurată de programele pregătite de gazde. Aici pachetele turistice au fost vândute integral, atât pentru Crăciun, cât și pentru Revelion, dar iubitorii naturii la o distanță de nici 35 km de forfota orașului se pot relaxa la o plimbare pe malul lacului Mujdeni și apoi la un ceai la barul hotelului. Însă, cei care doresc să facă doar o plimbare în natură, de un peisaj feeric vor avea parte oriunde în Munții Oașului: Puturoasa, Luna Șes, Borcutul Tălharilor, Șelătruc sau Sâmbra oilor fiind doar câteva dintre traseele minunate pe care le pot parcurge chiar și turiștii începători.

Acestea sunt doar cele mai apropiate zone de agrement și am menționat doar cele mai cunoscute, dar pentru a vedea locuri frumoase nu este neapărat nevoie să mergeți prea departe. Profitați de zilele libere și chiar dacă nu mai găsiți pachete turistice sau locuri de cazare de Crăciun, sau de Revelion, ieșiți în natură, la schi sau la alte distracții pe zăpadă sau pur și simplu la o drumeție în aer liber. Cu siguranță veți avea parte de o sărbătoare deosebită!

Eva Laczko

IN MEMORIAM

În cei 18 ani trecuți de la înființarea Asociației noastre, au trecut în eternitate peste 5000 de persoane, iar în prezent mai sunt în viață doar 1125, din care 40% sunt foști refugiați de drept și 60% sunt moștenitori - soț, soție.

Asociația Refugiaților în urma Diktatului de la Viena mai are 1125 de membri

Asociația noastră s-a constituit în anul 2000 la propunerea unui grup de inițiativă format din foștii refugiați, expulzați și deportați din județul Satu Mare, în urma Diktatului de la Viena din 30 August 1940. În luna ianuarie s-a ales o conducere provizorie, care a întocmit toate documentele necesare, în vederea aprobării de către Ministerul Justiției, pentru a ne trece cererea noastră în Registrul Unic pentru înființarea de partide politice și asociații nonguvernamentale fără scop lucrativ.

După obținerea tuturor avizelor, în luna martie 2000, Comitetul de inițiativă a convocat Adunarea Generală a refugiaților, expulzaților și deportaților, cu scopul aprobării Statutului, a structurii organizatorice și a Programului de activitate. La Adunarea Generală au participat peste 400 de persoane din Satu Mare, Carei, Negrești-Oaș, Tășnad, precum și din localitățile în care au fost semnalate persoane de etnie românească, obligate de regimul Ungariei horthyste să-și părăsească locurile natale și să se refugieze în România.

Cu ocazia Adunării Generale, după Raportul prezentat, s-a trecut la alegerea Consiliului județean și a Consiliului de conducere format din 11 persoane, iar ca structură organizatorică: Conferința județeană și filiale în fiecare localitate în care s-au înregistrat refugiați, expulzați și deportați. Din datele deținute de Casa Județeană de Pensii, rezultă că în anul 2000 mai erau în viață peste 6000 de persoane care s-au încadrat în categoria prevăzută de Ordonanța Guvernului României nr. 105/1999 și de Legea nr. 189/2000. Tribunalul Satu Mare ne-a acordat Statutul de "personalitate juridică".

Refugiați din comuna Sălard, județul Bihor, îmbarcați în vagoane de marfă

În cei 18 ani trecuți de la înființarea Asociației noastre, au trecut în eternitate peste 5000 de persoane, iar în prezent mai sunt în viață doar 1125, din care 40% sunt foști refugiați de drept și 60% sunt moștenitori - soț, soție.

Pe baza legilor enumerate, cu îmbunătățiri prin alte legi adoptate, refugiații, expulzații și deportații au fost încadrați în categoria deținuților politici și beneficiază de anumite facilități: scutiri de impozit pe case și pe terenul intravilan, transport pe calea ferată șase drumuri la clasa întâia, medicamente gratuite, bilete

de odihnă și tratament, scutire de taxa TV și Radio, abonamentul la telefon. Mai primesc și o sumă bănească în funcție de anii de refugiu, care au fost în perioada 6 septembrie 1940 - 6 martie 1945.

Activitatea Asociației

Constituirea Asociației noastre s-a impus pentru apărarea și respectarea legilor și a relațiilor cu instituțiile statului și colaborarea cu alte asociații nonguvernamentale din județul nostru, precum

și cu alte asociații similare din țară și cu Federația Națională a Românilor Persecutați etnic cu sediul în Cluj-Napoca.

Printre realizările noastre putem aminti ridicarea de troie în mai multe localități, iar în municipiul Carei s-a amplasat în curtea Bisericii Greco-Catolice "Sfântul Andrei", un monument intitulat "A uita înseamnă a repeta", ridicat în memoria refugiaților, expulzaților și a deportaților români și evrei. Și unii și alții au fost tratați cu o barbarie cruntă de regimul Ungariei fascisto-horthyste, care fără nici o remușcare au aplicat maltra-

tări, prin cele mai crunte bătăi și crime de tipul celor petrecute în Evul Mediu întunecat.

Sediul Asociației noastre se află pe strada Ștefan cel Mare nr. 1, în incinta sediului Partidului Social-Democrat. Programul de primire a membrilor noștri se desfășoară în fiecare zi de miercuri și vineri, între orele 9 și 12.

Întreaga activitate este coordonată de Consiliul de conducere, fără a fi retribuiți membrii acestuia pentru munca prestată.

Cotizație de 40 de lei/an

La ultima Conferință Județeană s-a hotărât ca fiecare membru să achite 40 de lei pe an, iar moștenitorii 20 de lei pe an. Trebuie să recunoaștem că încasarea cotizației se realizează defectuos, unii membri se sustrag de la această îndatorire de onoare pentru a menține o situație stabilă de organizare și desfășurare a unor activități cultural-educative, cuprinse în Programul nostru de activitate.

În Statutul nostru există o prevedere ca și copiii și nepoții noștri să fie membri în Asociația noastră și să poată fi aleși în conducerea filialelor din județul nostru, pentru ca să nu se stingă idealurile de dreptate pentru care bunicii și părinții lor au îndurat privațiuni, care să nu se mai repete niciodată. Românii sunt un popor creștin și iartă, dar crimele săvârșite asupra lor vor rămâne pentru vecie imprescriptibile.

În anul 2019 vom organiza Conferința Județeană a Asociației refugiaților, expulzaților și deportaților, pentru a face schimbul de generații. În acest fel avem convingerea fermă că noi cei de azi, cu vârsta înaintată, să predăm cu toată încrederea tinerei generații ștafeta.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Președinte,
Prof. Dr. Ioan Corneanu

Ce a însemnat pentru România Diktatul din 30 august 1940?

Dictatul de la Viena (cunoscut și ca Al doilea arbitraj de la Viena) a fost un act internațional încheiat la 30 august 1940, prin care România a fost silită să cedeze aproape jumătate (43.492 km²) din teritoriul Transilvaniei în favoarea Ungariei horthyste. Acest act a fost impus de Germania Nazistă și Italia fascistă în timpul celui de-al Doilea Război Mondial sub titlul de „arbitraj”.

În urma primului diktat de la Viena (2 noiembrie 1938), Ungaria horthystă obținuse o porțiune din Slovacia (ținut supranumit Felvidék, „Provincia de Sus”, în timpul Imperiului Austro-Ungar), iar la mijlocul lunii martie 1939 ocupase Ucraina Subcarpatică (Rutenia) autonomă — regiunea Transcarpatia de astăzi din Ucraina. Ungaria interbelică dorea printr-o politică revizionistă să obțină și celelalte teritorii care aparținuseră Transleithaniei și pe care le pierduse în urma înfrângerii din Primul Război Mondial prin Tratatul de la Trianon, în special Transilvania.

În iunie 1940, la o săptămână după capitularea Franței, Uniunea Sovietică

a transmis României două ultimatumuri prin care cerea evacuarea imediată și necondiționată a Basarabiei, (fostă parte a Imperiului Rus între 1812-1917, care se unise cu România după Primul Război Mondial) și a Bucovinei de Nord. Somația sovietică se baza pe anexa secretă expansionistă a pactului de neagresiune germano-so-

vietic semnat la 23 august 1939 (Pactul Ribbentrop-Molotov). Guvernul român, pe fundalul conjuncturii internaționale nefavorabile intereselor (suveranității) României, a cedat presiunilor sovietice și germane.

Pe fondul aprecierilor lui Hitler că „România a fost, timp de câteva decenii, aliatul activ și hotărât al oponentilor

Reichului german”, la 4 iulie 1940 este numit guvernul Ion Gigurtu, având în componență și câțiva miniștri legionari. Succesul Moscovei a determinat Budapesta să reclame revizuirea granițelor cu România în Transilvania. Puterile Axei au sugerat părților implicate să-și rezolve problemele prin negociere directă sau "arbitraj" mijlocit de dictatorii Hitler și Mussolini. Dată fiind natura „arbitrală”, în limba română se folosește consistent termenul de diktat de la Viena, în timp ce în alte limbi este încă folosit termenul moștenit din perioada nazistă, de arbitraj.

Cedările teritoriale românești au fost facilitate de starea de derută determinată de presiunile externe și incapacitatea guvernului condus de Ion Gigurtu și a cercurilor conducătoare românești de a angaja acțiuni politice ferme, de a organiza măsuri de apărare națională. Lipsa de curaj a regelui Carol al II-lea, faptul că a evitat un contact direct cu Hitler, deși se impunea o expunere personală, au întărit convingerea cancelarului nazist că regele României nu va întreprinde măsuri de împotrivire hotărâte, ci va consimți treptat la toate pretențiile revizioniste formulate. La 15 iulie 1940, Hitler îi adresează regelui Carol o scrisoare cu caracter ul-

timativ, avertizând asupra „gravelor primejdii la care s-ar expune dacă nu ar da curs cererii sale” de a începe tratative cu Ungaria și Bulgaria în vederea revizuirii frontierelor. Germania era însă interesată să păstreze pacea în regiune, deoarece avea nevoie de exporturile acestor țări pentru necesitățile de război. Miniștrii de externe ai României (Mihail Manoilescu) și Ungariei au fost convocați la 29 august la Viena, unde ministrul de externe german Ribbentrop a impus părților preacceptarea necondiționată a arbitrajului germano-italian, care avea să devină cel de-al doilea arbitraj (Diktat) de la Viena. În dimineața zilei de 30 august 1940 Consiliul de Coroană convocat de regele Carol al II-lea a admis arbitrajul cu majoritate de voturi (19 pentru, 10 contra, 1 abținere), în schimbul garantării de către Germania și Italia a noilor granițe. Trasarea noii frontiere a fost supervizată personal de Hitler, interesat de regiunea petroliferă a Prahovei, astfel că noua graniță ajungea la doar câteva zeci de km de ea. Miniștrii de externe ai Germaniei, Joachim von Ribbentrop, și cel al Italiei, Galeazzo Ciano, au comunicat separat decizia lor delegațiilor din România și Ungaria la 30 august 1940, în Palatul Belvedere din Viena.

“Profesorul de franceză” e una din ultimele lucrări ale lui Tudor Mușatescu și poate cea mai duioasă dintre toate. În 1946, când a fost scris, acest text despre iubirile adolescente și zăpăcelile anilor de liceu va fi fost un refugiu pentru autorul lui, dar și pentru public, din calea unei istorii care își schimba vertiginos cursul.

SPECTACOLE

“Profesorul de franceză” reînvie la Teatrul de Nord după cinci ani

Acum cinci toamne secția română a Teatrului de Nord inaugura Sala Mare a Casei de Cultură a Sindicatelor ca nou spațiu de spectacole cu un mare succes. Revizuit și cu o distribuție actualizată, spectacolul regizat de Andrei Mihalache s-a întors în program, de această dată la Sala Mare.

“Profesorul de franceză” e una din ultimele lucrări ale lui Tudor Mușatescu și poate cea mai duioasă dintre toate. În 1946, când a fost scris, acest text despre iubirile adolescente și zăpăcelile anilor de liceu va fi fost un refugiu pentru autorul lui, dar și pentru public, din calea unei istorii care își schimba vertiginos cursul. Strălucitoare prin lejeritate și umor, lansând câteva “mușatismе”, piesa s-a dovedit de fiecare dată o idee inspirată pentru un teatru care dorește să-și apropie și sporească publicul.

Niște fete cucuiete și un prof atrăgător

Micile cancanuri ale unor eleve din ultimul an dintr-un liceu de fete, cu vise și amoruri fie inventate, fie efermere, sunt dinamitate de vestea sosirii unui nou profesor de franceză. Zvonurile spun că-i înalt, frumos, vorbește bine și cu “r” apăsat, iar inimile fetelor iau foc, deși băieții din anturaj încearcă să le convingă că realitatea ar fi de fapt cu totul alta. Dar noul prof, Dan Balint, chiar e un tip bine, iar ultima oră a ul-

Profesorul Dan Balint (Andrei Stan) și elevele sale, în spectacolul din 2013

timului an se lasă cu oftaturi de dor și “răutăți și mici scandale”, cum e între geloși de când e lumea și pământul. Până la urmă una din eleve, Tuți, tocmai aia care făcea pe indiferentă și se ascundea după un logodnic imaginar, diplomat la Paris sau Berlin sau nu se știe unde (ba da, în căpșorul ei), câștigă dragostea profesorului însurat și divorțat intempestiv, iar într-un final toți își găsesc perechea, după mici încurcături, căci o piesă de teatru are intrigile drept combustibil care s-o țină în

mers pentru cele două ore și ceva pentru care spectatorii au plătit bilet.

Subiectul chiar nu e mare scofală. Farmecul textului îl dau detaliile, replicile neașteptate, poantele care par să-i vină autorului pe bandă rulantă, ca și micile panseuri de o delicatețe minunată, plasate parcă în contrapunct cu efemeridele sentimentale inerente anilor de liceu. Mușatescu, după ce a creionat un portret de inocență feminină cuceritoare în “Visul unei nopți de iarnă”, face un portret colectiv sa-

vuros al liceenelor și ne oferă o comedie ușoară, dar nu ușuratică.

Cu brațele deschise spre public

Am redescoperit un spectacol simpat, condus cu antren de mână expertă a lui Andrei Mihalache, fără pretenții de mare artă, dar excelent ca divertisment, cu un decor flexibil și economic amenajat de Alexandru Radu, cu o ilustrație muzicală bine gândită, care ține publicul în priză și îl trimite

acasă satisfăcut. Nu lipsesc aluziile la realități curente (filmarea bății din clasă cu telefonul, de pildă).

Într-un asemenea spectacol actorii sunt încurajați să-și deseneze apăsat personajele. Andrei Stan a devenit un nume important al trupei în cei cinci ani trecuți de la debut și face un Balint prezentabil și delicat, dar nu siropos. Dorina Nemeș a mai rafinat partea comică a lui Tuți, iar transformarea în tânără îndrăgostită și romantică devine mai credibilă decât era acum 5 ani. Cuplul de colege Carmen-Dora e și el mai fin desenat: Roxana Fănață este foarte expresivă prin mimică și lejeritate, iar Alina Negrău folosește accentul moldovenesc fără excese. Cuplul masculin Anibal-Heruvim, în care Andrei Gijulete și Sergiu Tăbăcaru dau echilibru spectacolului, are momente burlești.

Compoziții 100% caricaturale fac Tibor Szekely, Cristian But și Anca Dogaru. Salutăm revenirea cu brio pe scenă a Andrei Mocan-Mureșan, în timp ce Raluca Mara și Crina Andriucă sunt completări potrivite în scena clasei. Dacă Rora Demeter și Radu Botar smulgeau hohote de râs acum cinci ani în roluri de profesori, Ioana Cheregi se joacă cu insinuările, iar Carol Erdos mizează pe cartea exasperării. Să nu uităm totuși că atunci spectacolul a fost gândit pentru publicul larg, iar acum a fost prezentat doar elevilor. Deși, poate, ar mai avea ceva succes și într-o programare în afara abonamentelor.

Trupa secției române intră în vacanță. “Despre oameni și șoareci” va avea premiera la mijloc de ianuarie.

Vasile A.

Radu Afrim reinterpretează “Pădurea spânzuraților” la Teatrul Național

Un text puternic și modern, relevat altfel de un regizor care nu se teme de provocări: “Pădurea spânzuraților”, după romanul lui Liviu Rebreanu, în viziunea lui Radu Afrim, este gata de prima întâlnire cu publicul, sâmbătă, 15 decembrie 2018, pe scena mare a Teatrului Național din București.

Spectacolul lui Radu Afrim după “Pădurea spânzuraților” a lui Liviu Rebreanu descoperă uriașă poezie a unui text puternic și modern și își propune să se adreseze în primul rând tinerilor de azi. Reinterpretând în stil propriu o operă majoră a literaturii române, regizorul o transpune în universul său imaginativ, atât de specific, îi descoperă sensuri noi, pornind de la premiza că romanul lui Rebreanu nu este un roman de război, ci unul psihologic.

“Nu vreau să pun în scenă cartea lui Rebreanu, vreau să chestionez puțin ce s-a întâmplat cu noi în suta asta de ani și unde suntem... S-ar putea să fie ambițios, riscant, kitschos, greșit, dar aș vrea să pun față în față soldații aceia care au luptat pentru ceva atunci, deși mulți nu știau pentru ce luptă, cu niște tineri din zilele noastre, cu niște dialoguri și întrebări... Ce ați făcut în 100 de ani, cine eram noi la vârsta voastră, ce am făcut... Mi se pare că prea vorbim despre istoria noastră recentă ca despre

Premiera spectacolului va avea loc duminică, 16 decembrie 2018, ora 19.00, la Sala Mare

ceva de muzeu. Eu vreau să scot acești sondați din muzeu, și această carte, și să văd dacă există un dialog între oamenii de azi și cei care au trăit atunci.

Este de fapt o comandă de Centenar, Caramitru mi-a sugerat să fac Pădurea Spânzuraților, și Caramitru are mână bună, el mi-a sugerat să fac și Năpasta... Este singura dată când un director de teatru îmi spune ce să fac și pe mine mă ajută... Departe însă de mine festivismul ăsta din jurul Centenarului...”

a explicat într-o recentă întâlnire cu presa, regizorul Radu Afrim.

Departe și de orice formă de naționalism, spectacolul său provoacă la o reflecție lucidă asupra stării nației, la o confruntare clară cu trecutul nostru istoric, un dialog între vocea prezentului și vocea istoriei. O voce surdă, șoptită sau răspăcată, insinuantă sau răscolitoare, prin care evenimentele unei lumi sfârtcate de masacre rostesc adevăratul lor nume în fața timpului, o voce care

are timbrul specific și intonația regizorului Radu Afrim.

Utilizând întreaga suprafață a uriașei scene a Sălii Mari, scenograful Cosmin Florea și echipa sa creează un spațiu de joc de o rară spectaculozitate, în acord cu viziunea regizorală.

Dau viață lumii romanului, dar și universului afrimian, actorii: Alexandru Potocanu (în rolul lui Apostol Bologna), Marius Manole, Richard Bovnoczki, Ciprian Nicula, Raluca Aprodu, Istvan Te-

glas, Vitalie Bichir, Natalia Călin, Ada Gașeș, Florin Călbăjos, Alexandra Sălceanu, Emilian Mârnea, Liviu Popa, Cristian Bota, Alexandru Chindriș, Octavian Voinea, Andrei Atabay, Vlad Galer, Flavia Giurgiu, Cosmin Ilie, George Olar, Ciprian Valea, Tiberiu Enache, Silviu Mircescu, Bogdan Iacob, Vlad Ionuț Popescu, și li se alătură Lenuța Purja, Teodora Purja, două interprete de valoare ale cântecului popular. Coregrafia este semnată de Andreea Gavrilu. Video mapping Ș Andrei Cozlac.

“Pădurea spânzuraților” este o montare amplă, profundă, neliniștitoare, semnată de un artist special, al cărui talent a depășit de multă vreme granițele țării, și care se declară, fără urmă de emfază sau alte atribute legate de proveniență, pur și simplu român. Iar înțelegerea tulburătoare sub care se desfășoară evenimentele dramatice evocate în spectacol este una care, sfidând festivismele, obligă la o reflecție mai profundă: Cum ne raportăm noi, cei de azi, la compatrioții noștri de acum 100 de ani? Reflecție care se adresează unui public de toate vârstele.

Premiera spectacolului va avea loc duminică, 16 decembrie 2018, ora 19.00, la Sala Mare. Următoarea reprezentare se joacă pe 19 decembrie, cu casa închisă. Intenționăm să vedem acest spectacol și să-l recenzăm.

V. Andreica

Petean s-a ridicat la înălțimea momentului, duetul din primul act fiind de-a dreptul electrizant, iar noblețea lirică din actul 2, în aria de un patriotism melancolic "Dagli immortali culmini", și entuziasmul războinic al cabalettei "E gettata la mia sorte" au cucerit pretențiosul public milanez și milioanele de telespectatori și auditori radio din Europa. S-au auzit și câteva ovații din sală.

Baritonul clujean George Petean a triumfat la Scala din Milano

Teatrul Scala din Milano și-a deschis vineri, 7 decembrie, stagiunea 2018-2019 cu "Attila", opera de tinerețe a lui Giuseppe Verdi. Spectacolul, desfășurat sub conducerea muzicală a dirijorului Riccardo Chailly și în regia lui Davide Livermore, a avut în distribuție și un artist liric român: baritonul clujean George Petean.

"Teatro alla Scala" din metropola lombară își începe totdeauna stagiunea pe 7 decembrie, de ziua Sfântului Ambrozie, patronul orașului Milano. Prețurile biletelor la premiera de gală sunt exorbitante, de ordinul miilor de euro (peste 2.500 euro în stal).

"Ultimul roman", un român

În cadrul spectacolului "Attila" din acest an, rolul generalului roman Ezio a fost interpretat de George Petean. Acesta a cântat alături de basul rus Ildar Abdrazakov (în rolul lui Attila), soprana spaniolă Saïoa Hernández (Odabella) și tenorul italian Fabio Sartori (Foresto).

"Attila" este o operă timpurie a lui Verdi, scrisă în perioada revoluțiilor de la 1848 și mișcării de renaștere națională italiană (Risorgimento). Libretul are un profund mesaj patriotic, povestea rezistenței romanilor din imperiul decăzut în fața atacului hunilor putând inspira trimiteri la realitatea zilelor noastre într-o Italie în care sentimentul contra migrantilor e la ordinea zilei. De altfel, regizorul Livermore a adus la zi drama istorică, evocând

George Petean (stânga) și Ildar Abdrazakov (dreapta) la începutul duetului din primul act, un moment memorabil

prin decorul fastuos și costumele militare Al Doilea Război Mondial.

În context, figura lui Ezio, generalul roman (pe care Attila îl respectă și îl numește "demn inamic"), și dorința lui de a salva ce se mai poate salva din gloria trecută a imperiului, chiar cu prețul unei alianțe cu barbarul cuceritor, evocă automat simpatia publicului. Iar Petean s-a ridicat la înălțimea momentului, duetul din primul act fiind de-a dreptul electrizant (ascultați-l în pasajul "Avrai tu l'universo, resti l'Italia a

me!"), iar noblețea lirică din actul 2, în aria de un patriotism melancolic "Dagli immortali culmini", și entuziasmul războinic al cabalettei "E gettata la mia sorte" au cucerit pretențiosul public milanez și milioanele de telespectatori și auditori radio din Europa. S-au auzit și câteva ovații din sală. Un triumf pentru bariton la debutul de la Scala, unde sunt taxați imediat chiar și cei mai celebri soliști dacă nu performează la nivelul așteptărilor. Așa se face că rolul "ultimului roman" (cum se autointitu-

lează Ezio în cabaletă) a fost asumat impecabil de un român. 15 minute au durat aplauzele de la sfârșitul spectacolului la care au fost prezente cele mai prestigioase nume din lumea artistică, a vieții sociale și politice italiene, inclusiv președintele Mattarella.

O carieră internațională de mare succes

Născut la Cluj, în 1976, numele ba-

ritonului clujean George Petean s-a impus pe marile scene ale lumii prin eleganța, nuanțarea și tehnica excelentă a interpretării și prin culoarea unei voci lirice singulare. A absolvit în 1995 Liceul de Muzică "Sigismund Toduță" și în 2001 Academia de Muzică "Gheorghe Dima" din Cluj-Napoca.

Cartea sa de vizită impresionantă include colaborări constante cu Metropolitan Opera din New York, Opera Regală Covent Garden din Londra, Teatro Real din Madrid sau Gran Teatre del Liceu din Barcelona, doar câteva dintre scenele prestigioase pe care baritonul George Petean a evoluat în ultimii ani, în spectacole care i-au adus recunoașterea internațională.

Din proiectele sale enumerăm "Don Carlo" la Opera Regală Covent Garden din Londra (2015), "Rigoletto" la Opera din Zurich (2014), "Attila" la Opera din Monte-Carlo (2016), "Bal născat" la Teatrul La Monnaie din Bruxelles (2015), "Elixirul dragostei" la Opera din Monte-Carlo (2014), "Simon Boccanegra" în Japonia (2014), "Luisa Miller" la Opera din Hamburg (2014), "Ernani" la Opera din Liège (2015), "I Puritani" la Opera din Zurich (2016). În primăvara anului viitor va cânta la Viena, Monte Carlo și München.

Deși este atât de solicitat pe marile scene europene, Petean cântă și în România, printre aparițiile sale recente numărându-se opera în concert "Rigoletto" alături de Orchestra Națională Radio, spectacol în care parteneră de scenă i-a fost soprana sătmăreană Luisa Fatyol.

Vasile A.

Ministrul Culturii vrea să facă profitabile instituțiile subordonate

Ministrul Culturii, Valer Breaz, a prezentat, marți, în fața Comisiei pentru cultură, artă și mijloace de informare în masă din Camera Deputaților, prioritățile mandatului său și a vorbit despre intenția de a transforma instituțiile de cultură în entități aducătoare de profit.

"Patrimoniul cultural reprezintă unul dintre punctele pe care le vom aborda, le vom susține atât la nivel național, cât și la nivel european", a spus Breaz în fața deputaților, făcând referire la "accesul tinerei generații prin programul Europa Creativă la formarea de atitudini creative interculturale și de comunitate".

Ministrul a prezentat trei dintre cele nouă conferințe asumate de Ministerul Culturii pe perioada președinției Consiliului Uniunii Europene. Breaz a anunțat patru piloni de acțiune în perioada deținerii președinției - Europa convergenței, Europa siguranței, Europa, actor global și Europa valorilor comune.

Ministrul a anunțat că, în scurt timp, va fi finalizat un concept expozițional care va fi prezentat în 12 spații din Bruxelles începând de pe 7 ianuarie.

Eficiențizarea instituțiilor

"Eu vin din mediul universitar și am o experiență de management destul de

serioasă într-o instituție de învățământ superior, instituție de stat. E o asemănare destul de mare, cel puțin din anumite puncte de vedere, cu un minister, indiferent despre ce minister este vorba", a ținut să spună Valer Breaz.

"Am făcut o analiză după câteva discuții avute cu diverși directori din țară de la teatre, opere, pentru a încerca, pe cât posibil, să văd o situație actuală și să văd un mod de gândire al managerului unei astfel de instituții privind evidența veniturilor și al cheltuielilor (...) Un lucru extrem de important pe care o să-l am în vedere, dar nu cred că va putea fi realizat până în ianuarie, este o întâlnire la nivel național cu toți directorii, managerii acestor instituții, pentru a face o analiză și a-și prezenta viziunea pe care o au asupra instituției", a mai spus acesta.

Viziunea ministrului în ceea ce privește instituțiile din subordine are în vedere și profitul: "Îmi doresc, și din experiența managerială pe care am acumulat-o, ca toate aceste instituții să devină niște instituții, pe cât posibil, aducătoare de profit. Avem bani în buget. Dar cheltuirea banilor publici trebuie făcută cu maxim discernământ". Breaz a accentuat faptul că eficiențizarea instituțiilor din subordine reprezintă un punct managerial pe care îl urmărește. "Să nu se facă risipă, să conștientizez și să conștientizăm că e nevoie de o cheltuire cât mai rațională a fondurilor publice. Vom căuta să discutăm despre o îmbunătățire a condițiilor de lucru pentru funcționarii

publici. Suntem într-o formă aproape finală vizavi de bugetul ministerului pentru anul 2019", a spus ministrul.

"Vreau să conștientizez fiecare manager să treacă dincolo de mândria de a fi manager și de a avea o siglă pe ușă, să o considere propria sa locuință. A fost un principiu al meu în viață, de a considera că instituția pe care o gestionezi să o gestionezi ca pe propria ta locuință, ca pe propria ta viață", a spus Breaz.

Buget mai mare

Bugetul Ministerului Culturii pentru anul viitor va fi unul mai mare decât cel care a fost pentru anul 2018, a arătat Breaz. Din păcate foarte multe instituții și ONG-uri nu tratează cu seriozitate apelurile pentru finanțări. "S-au întăplat ca entități care au câștigat concursul să renunțe la proiect chiar înainte să semneze contractul", a spus Valer Breaz.

Dintre proiectele care trebuie demarate, ministrul a amintit Cetățile Dacice, unde a spus că este nevoie de o investiție cât mai urgentă pentru conservare și includerea într-un circuit turistic cu mult mai multe oferte.

Breaz a vorbit și despre infrastructura culturală, digitalizarea patrimoniului cultural și despre proiectul Timișoara Capitală Culturală Europeană, dar și despre publicarea unor ediții din scriitorii români clasici. Ministrul a vorbit și despre întâlnirea cu cei de la editura Coresi, care

au tipărit un fond de carte în valoare de trei milioane de lei.

În proporție de 40%, Muzeul Național de Artă din București s-a transformat într-un depozit, a spus Breaz, care a adăugat că este nevoie de o soluție.

Ministrul a reluat și promisiuni mai vechi: "Avem în vedere construirea unei săli polivalente de 15.000 de locuri, suntem în discuții pentru stabilirea locului în care va fi amplasată". Am avut o discuție chiar ieri cu o parte din conducerea managerială administrativă a Bibliotecii Naționale. Și această instituție se poate manageria mult, mult mai bine", a adăugat acesta. "Sunt deschis dialogului și, de asemenea, sunt deschis pentru orice sfat", a precizat ministrul Breaz.

Întrebări și răspunsuri

Deputatul Iulian Bulai a prezentat o serie de zece întrebări, printre care problemele legate de conflictul dintre sindicatul lucrătorilor și managerul Muzeului Național de Istorie a României din București, ca și situația Casei Vasile Alecsandri, numărul redus de angajați de la direcțiile de cultură din teritoriu, planurile Ministerului Culturii pentru Roșia Montană, dar și data la care se va anunța valoarea totală de finanțare a proiectului Timișoara 2021.

Dosarul privind Roșia Montană la UNESCO nu este retras, este amânat, "suntem într-un diferend de patru mi-

liarde de dolari, este o solicitare din partea companiei față de statul român, iar litigiul este în curs", notează ministrul.

La audiere, ministrul a venit însoțit de Ion-Ardeal Ieremia, secretar de stat, reprezentant al ministerului în Consiliul Asociației Timișoara Capitală Europeană. "Prima reuniune a board-ului are loc mâine și poimâine. Subfinanțarea este principala vulnerabilitate a asociației. Sunt întârzieri din partea tuturor partenerilor", a precizat Ieremia. Guvernul ar aloca "circa 25% din buget datorită raportului de participare în acel comitet, aproximativ 12 milioane de euro", a explicat Breaz. Asociația a depus la Ministerul Culturii pentru anul 2019 proiecte în valoare totală de 4.600.000 de lei.

Deputatul Adriana Diana Tușa a reluat în fața unui nou ministru problemele legate de Teatrul Bazilescu, proiectul blocat, care nu implică cheltuieli din partea ministerului, acestea fiind asumate de autoritatea locală, iar ministrul a spus că se va interesa unde s-a blocat demersul.

Președintele comisiei, Gigel Știrbu, a vorbit despre problemele manageriale de la instituții ca Teatrul de Operetă "Ion Dacian" din Capitală, unde se închiriază săli pentru că sediul actual nu are toate avizele necesare.

Valer Daniel Breaz, rectorul Universității "1 Decembrie" din Alba Iulia și senator PSD, a fost numit ministru al Culturii și Identității Naționale în locul lui George Ivașcu, preluând mandatul pe 19 noiembrie.

Miliardarul evreu a dat în judecată România pentru blocarea ticălosului proiect minier de la Roșia Montană cerând miliarde de euro despăgubire. Dacă cumva vreo instanță internațională îi dă dreptate, fiecare român va plăti bani buni din bugetul familiei. Se știe doar că în România nu plătesc oalele sparte ticăloșii care au luat mită și care au trădat interesul național. Plătește prostimea!

Un miliardar evreu din spatele afacerii Roșia Montană a fost arestat

Este vorba despre Beny Steinmetz, care a fost reținut de poliția israeliană pentru interogatorii

Cercetat și în România de DNA pentru afaceri ilegale în pădurea Snagov, miliardarul evreu Beny Steinmetz a fost arestat în Israel pentru o mită de zeci de milioane de euro dată unor oficiali din Guinea, în scopul realizării unor afaceri păguboase pentru țara africană, dar super-profitabile pentru mafia financiară din care face parte. Că, vorba aia, dacă tot ești miliardar, de ce să nu furi și să jefuiești mai departe. Unde sunt 2 miliarde de euro avere, mai încap încă câteva, nu?

Ca urmare a unei anchete inițiată de Guvernul din Guinea (conform ziare.com), Beny Steinmetz a fost arestat de poliția israeliană pentru interogatorii.

Conform acuzațiilor care i se aduc, miliardarul, alături de alți afaceriști evrei, a mituit înalți oficiali din guvernul statului Guinea pentru a putea dezvolta un proiect minier de 20 de miliarde de euro. În decursul timpului, pentru proiectul Simandou s-au bătut mulți șmecheri din zona politică și financiară, inclusiv George Soros sau Tony Blair, fostul prim mi-

Conform acuzațiilor care i se aduc, miliardarul, alături de alți afaceriști evrei, a mituit înalți oficiali din guvernul statului Guinea pentru a putea dezvolta un proiect minier de 20 de miliarde de euro. În decursul timpului, pentru proiectul Simandou s-au bătut mulți șmecheri din zona politică și financiară, inclusiv George Soros sau Tony Blair, fostul prim ministru britanic.

nistru britanic.

În spatele afacerii din Guinea se află aceeași firmă BSG Resources care deține pachetul majoritar și la Roșia Montană. Dar, desigur, este doar o coincidență că Beny este cercetat penal și în Guinea, și în România. Sărmanul, el este doar un om normal căruia nu i se respectă dreptul de a jefui după pofta inimii.

A dat în judecată România pentru blocarea proiectului minier Roșia Montană

Și pentru că dreptatea îl frământă total și iremediabil, miliardarul evreu a dat în judecată România pentru blocarea ticălosului proiect minier de la Roșia Montană cerând miliarde de euro despăgubire. Dacă cumva vreo instanță internațională îi dă dreptate, fiecare român va plăti bani buni din bugetul familiei. Se știe doar că în România nu plătesc oalele sparte ticăloșii care au luat mită și care au trădat interesul național. Plătește prostimea! Că de aia e proastă, ca să poată plăti!

Să sperăm că Benyca – Șmecherică va veni și pe la noi... în cătușel! Să se mai răcorească și sărmanul de român.

6.000 de filipinezi și-au construit propriul oraș printre morminte

Metro Manila este un oraș plin de viață, are o populație de aproximativ 12 milioane de locuitori, însă, din păcate, circa 40% dintre locuitorii trăiesc sub pragul sărăciei. Cimitirul de Nord din Manila, cel mai vechi și cel mai mare din Metro Manila, cu o suprafață de 54 de acri, este astăzi adăpost pentru câteva mii de oameni. Sarcofagele din piatră și marmură din interiorul mausoleelor au devenit paturi, electricitatea este furnizată de o stradă din apropiere, în timp ce apa de băut provine dintr-o duzină de puțuri săpate în jurul cimitirului.

Cimitirul în sine este menționat de presa locală ca fiind un „oraș înfloritor”, cu o rețea vastă și complexă de străzi și alei, străjuită de zeci de mii de mausolee și morminte. Există terenuri de baschet, tarabe cu fast-food care servesc gustări calde, câteva buticuri care vând băuturi alcoolice și țigări și chiar cafenele cu internet. Totuși, acesta este încă un cimitir

complet funcțional, iar aici au loc până la 80 de înmormântări în fiecare zi.

Mulți dintre locuitorii cimitirului lucrează în acest loc pe care îl numesc „acasă”. Adolescenții transportă sicrie pentru 50 pesos filipinezi, aproximativ 50 de cenți americani. Cei mai mici colectează resturi de metal, plastic și alte deșeurile pentru a le vinde, iar cei mari se îngrijesc de morminte păstrându-le curate și protejate de hoți pentru câțiva dolari pe lună.

Este greu de știut exact când s-au format primele așezări din cimitir. Istoria acestui orașel se pierde undeva în jurul anului 1950. Ce se cunoaște bine este faptul că după 1990, pe măsură ce orașele filipineze s-au modernizat, mulți oameni nu s-au putut adapta vieții urbane mult tot mai scumpe și au început să se reorienteze către cimitir. Potrivit unui recensământ realizat în anul 2012, aproximativ 6 000 de persoane trăiesc în acest cimitir.

Ciorile sunt capabile să asambleze unelte, o trăsătură considerată specifică doar omului și maimuțelor mari

Inteligența ciorilor a fost demonstrată științific de cercetători după ce păsările participante la experimente au fost capabile să asambleze unelte funcționale din două sau mai multe componente nefuncționale, o abilitate observată anterior doar la oameni și maimuțe mari, relatează Press Association.

O echipă de oameni de știință a înregistrat imagini în care pot fi observate exemplare de ciori de Noua Caledonie care reușesc să asambleze mai multe componente și să obțină astfel o unealtă suficient de lungă pentru a extrage recompense sub formă de hrană. În cadrul experimentelor, păsările au avut la dispoziție componente de la seringi dezasamblate și, fără a beneficia de ajutor sau de o demonstrație prealabilă, patru dintre cele opt păsări au unit două componente reușind să pună cap la cap o unealtă de mărimea potrivită. Una dintre păsări, numită Mango, a reușit chiar să asambleze o unealtă din trei și chiar patru componente. Păsările au utilizat unelte pentru a ajunge la hrană printr-un orificiu deschis. Cu ajutorul unelei prelungite ele împingeau hrana până când aceasta cădea din recipient și devenea astfel accesibilă. Această descoperire este „remarcabilă”, conform dr. Auguste von Bayern de la Universitatea Oxford și de la Institutul de ornitologie Max-Planck din Germania. „Descoperirea este remarcabilă întrucât ciorile nu au beneficiat de asistență sau de dressaj pentru realizarea acestor combinații, ci și-au dat seama singure”, a explicat omul de știință.

Ciorile de Noua Caledonie (Corvus moneduloides), din arhipelagul cu același nume situat în Pacificul de Sud, sunt renumite pentru capacitatea lor de a realiza

unelte. În 2002, o cioară de Noua Caledonie, pe nume Betty, a devenit faimoasă după ce a fost primul animal care a creat o unealtă cu cârlig prin îndoirea unui material pliant.

Profesorul Alex Kacelnik de la Universitatea Oxford a declarat că rezultatele noului studiu se adaugă celorlalte date existente conform cărora „aceste ciori posedă abilități extrem de flexibile ce le permit să găsească rapid soluții la probleme noi, însă nu demonstrează modul în care ele reușesc să facă acest lucru”.

Este posibil ca ele să utilizeze o formă de simulare virtuală a problemei – ca și cum în creierul lor ar rula diferite scenarii posibile până când ajung la găsirea unei soluții viabile – și apoi să treacă la fapte. Procese similare sunt modelate pe inteligențe artificiale și sunt implementate în roboți, o modalitate prin care pot fi mai bine înțelese animalele și prin care pot fi descoperite căi pentru construcția de mașini capabile să găsească soluții creative autonome la probleme noi”, a adăugat cercetătorul.

Studiul a fost publicat în jurnalul Scientific Reports.

S-a creat pastila electronică ingerabilă, care se poate controla prin wireless

O capsulă electronică ce poate fi ingerată și controlată prin dispozitive wireless a fost creată de cercetătorii de la Massachusetts Institute of Technology (MIT) din Statele Unite, în cadrul unui program al cărui obiectiv vizează reducerea numărului de intervenții chirurgicale, informează Press Association, citată de Agerpres.

Cercetătorii de la MIT sunt de părere că noul dispozitiv ar putea fi utilizat pentru a transporta medicamente în corpurile pacienților diagnosticați cu o varietate largă de boli ce necesită tratament pe durată îndelungată, în special pentru persoanele care au nevoie de doze stricte și regulate.

Noua pastilă, realizată cu o imprimantă 3D, poate fi controlată din exterior prin Bluetooth și ar putea fi modernizată în viitor pentru a detecta infecții și reacții alergice. „Sistemul nostru oferă o monitorizare atentă și tratament, prin care un semnal contribuie la ghidarea livrării unui medicament sau la ajustarea dozei unui medicament”, a explicat profesorul Giovanni Traverso, coautor al acestui studiu, publicat în revista Advanced Materials Technologies. Oamenii de știință cred, de asemenea, că noul dispozitiv ar putea să funcționeze foarte bine și în colaborare cu alte dispozitive medicale și implanturi, cu scopul de a transmite informații pe smartphone-ul pacientului sau al medicului acestuia.

Capsula se dizolvă când substanța activă este consumată, permițând deschiderea unor brațe minuscule ce o fixează în stomac timp de o lună, înainte de a începe să se descompună și să părească organismul prin tractul digestiv.

Coordonatorul studiului, profesorul Yong Lin Kong, a spus că raza limitată de conectivitate a acestui dispozitiv reprezintă o îmbunătățire dezirabilă a securității.

„Limitarea puterii acestui semnal wireless la spațiul fizic al trupului pacientului poate să protejeze dispozitivul de conexiuni nedorite, asigurând o izolare fizică necesară pentru a obține o securitate suplimentară și protejarea intimității”, a adăugat el.

Mașina din gheață perfect funcțională, realizată de un rus

Un mecanic din Novosibirsk, Rusia, a creat un SUV din gheață complet funcțional. Vladislav Barashenkov a realizat inedita mașină montând blocuri de gheață pe un șasiu metalic alimentat de un motor vechi de Mercedes G-Class.

Șasiul a fost luat de la un vehicul utilitar militar UAZ 469, iar pentru a-i da autovehiculului și mai multă personalitate, Barashenkov a montat inclusiv LED-uri colorate extrem de vizibile printre blocurile de gheață. Mașina cântărește în total 5 tone și, evident, nu este omologată pentru a rula pe șosele.

Pagină realizată de Mirela F.

Sarah Hyland din Modern Family a suferit al doilea transplant de rinichi

Actrița americană Sarah Hyland, cunoscută pentru rolul Haley Dunphy din Modern Family, a povestit într-un interviu pentru o publicație străină, că a suferit două transplanturi de rinichi după ce organismul său a respins primul organ primit.

Actrița de 28 de ani suferă de displazie renală și când avea 21 de ani a suferit primul transplant de rinichi. Donatorul a fost tatăl său, dar organismul tinerei a refuzat organul și a fost nevoită să facă dializă până a fost supusă unui nou transplant. Al doilea donator a fost fratele său, iar de această dată se pare că lucrurile merg bine și corpul său a acceptat rinichiul.

„Toată viața mea m-am simțit ca o povară”, a mărturisit Hyland în interviu publicat luni. „Când un membru al familiei îți dă o a doua șansă la viață și eșuează, simți că e vina ta. Nu este,

dar așa simți”, a spus ea. „De multă vreme, mă gândeam la sinucidere, pentru că nu am vrut să-l dezamăgesc pe fratele meu mai mic, așa cum am făcut-o cu tatăl meu”, a mai declarat actrița.

Ea spune că acum se simte împlinită și fericită cu viața sa și susține că a vrut să împărtășească prin ce a trecut cu publicul său, pentru că dorește să le arate că nu sunt singuri.

Anul trecut, actrița a fost criticată pentru o apariție publică, unii fani acuzând-o că promovează anorexia.

„Nimeni nu trebuie să își dorească să ajungă la greutatea pe care o am eu acum. Dar nu am controlul asupra corpului meu. M-am născut cu atâtea probleme de sănătate, încât medicii i-au spus mamei mele că niciodată nu voi avea o viață normală”, le-a răspuns Sarah Hyland celor care au criticat-o.

Agresată sexual în liceu

Sarah a dezvăluit pe rețelele de so-

cializare că a fost agresată sexual în ultimul an de liceu. Tânăra, și-a început mesajul scriind „#whyidintreportit” (n.r. de ce nu am raportat). Hyland a dezvăluit că a fost agresată sexual de un prieten în liceu dar nu a spus nimănui de teamă că nu va fi crezută. Starul a făcut o declarație în social media, după ce o altă femeie l-a acuzat pe senatorul Brett Kavanaugh de agresiune sexuală. Actrița și-a început mesajul scriind „de ce nu am raportat”, înainte de a adăuga:

„Era un prieten. Era în seara de Revelion, în ultimul an de liceu. Toți erau beți. El a intrat în baie peste mine. Am sperat că a fost un vis dar colanții mei ruși au demonstrat contrariul. Am crezut că nimeni nu mă va crede. Nu am vrut să se spună că sunt dramatică. Până la urmă nu am spus nu. Este șocant ce poate să facă acest lucru unei persoane”, a povestit Sarah Hyland.

Biografie

Hyland s-a născut în Manhattan, New York, într-o familie de actori, ca fiică a Melissei Canaday și a lui Edward James Hyland, iar fratele ei este Ian Hyland. Joacă de la frageda vârstă de 5 ani, debutând ca fiica lui Howard Stern în filmul „Private Parts”. A fost premiată de Screen Actors Guild pentru rolul din serialul „Modern Family”. A urmat cursurile școlii profesionale de Actorie din Manhattan alături de Taylor Momsen, Gregory Malek-Jones și Paul Iacono. Timp de câțiva ani Sarah Hyland a avut o relație cu actorul Matt Prokop, pe care l-a întâlnit la auditiile pentru „High School Musical 3Ș Senior Year”. În 2011 Hyland și Prokop au fost colegi de platou la filmarea filmului original al Disney Channel, „Geek Charming”. În prezent este împreună cu Wells Adams.

Modern Family

Rolul din Modern Family i-a adus

actriței faima internațională.

Modern Family aruncă o privire satirică asupra vieții a trei familii înrudite, un serial de comedie al zilelor noastre în care Ed O'Neill (Al Bundy - „Married with Children”) este la fel de căsătorit precum se întâmplă în anii '80, însă, de această dată, cu o columbiană mult mai tânără decât el.

Jay, căci despre el este vorba, s-a însurat cu mult mai tânăra Gloria, dar viața împreună cu ea și cu Manny, fiul acesteia, este foarte departe de a fi una tihnită.

În plus, Jay are doi copii, pe Claire și pe Mitchell.

Claire are și ea o viață destul de agitată, iar Haley este fiica ei cea mare, cea mai rebelă din toată familia, și care îi cauzează întotdeauna probleme. Mitchell și partenerul lui, Cameron, fac un pas important în viața lor de cuplu și devin părinți, adoptând-o pe micuța Lily, o fetiță din Vietnam.

Vera Pop